

आगमोद्धारक-ग्रन्थमालायाः चतुःपञ्चाशं रत्नम्
णमो त्थु णं समणस्स भगवओ महावीरस्स ।

पू० आगमोद्धारकाऽऽचार्यश्रीभानन्दसागरसूरीश्वरप्रणीतं

कर्मार्थ-सूत्रम्

(संक्षिप्तगुर्जरार्थसहित)

卐

—संशोधकः—

पूज्य-गच्छाधिपति-आचार्य-

श्रीमन्माणिक्यसागरछरीश्वरशिष्यः

शतावधानी पंन्यास लाभसागरगणिः

वीर संवत् २४९९ विक्रमसंवत् २०२९ आगमो० सं० २४

प्रतयः ५००]

[मूल्यम् २-००

—प्राप्तिस्थान—

श्री जैनानन्द-पुस्तकालय गोपीपुरा, सुरत.

आगमोद्धारक-ग्रन्थमालायाः चतुःपञ्चाशं रत्नम्
णमो त्थु णं समणस्स भगवओ महावीरस्स ।

पू० आगमोद्धारकाऽऽचार्यश्री आनन्दसागरश्रीविरचितं

कर्मार्षभूत्रम्

(संक्षिप्तगुर्जरार्थसहितं)

५

—संशोधकः—

पूज्य-गच्छाधिपति-आचार्य-

श्रीमन्माणिक्यसागरसूरीश्वरशिष्यः

शतावधानी पंन्यास लाभसागरगणिः

वीर संवत् २४९९ विक्रमसंवत् २०२९ आगमो० सं० २४
प्रतयः ५००] [मूल्यम् २-००

—प्राप्तिस्थान—

श्री जैनानंद-पुस्तकालय गोपीपुरा, सुरत.

प्रकाशक—

आगमोद्धारक ग्रन्थमालाना एक कार्यवाहक

शा-रमणलाल जयचन्द्र

कपडमंन (जि.) खेडा

सुसिला-तंबयपत्तारूढा सव्वे जिणागमा जेण ।
निम्मविया आणंदोददिसूरीसो सथा जयउ ॥१॥

मुद्रक—

मोहनलाल मगनलाल बदामी,
जैनानंद प्रिन्टिंग प्रेस,
दरियामहेल, * खरत.

प्रकाशकीय-निवेदन

प० पू० गच्छाधिपति आचार्यश्री माणिक्यसागरसूरीश्वरजी म० नी निभ्रामां वि० सं० २०१० वर्षे भागमोक्षारक-ग्रन्थमालानी स्थापना थइ हती. आ ग्रन्थमालाए त्यारबाद प्रकाशनोनी ठीक ठीक प्रगति करी छे.

सूरीश्वरजीनी पुण्यकृपाए 'कर्मार्थ-सूत्र' नामनो ग्रन्थ आगमोक्षारकग्रन्थमालाना ५४ मा रत्न तरीके प्रसिद्ध करतां अमोने अत्यंत हर्ष थाय छे.

आनी प्रेस कोपी तथा संशोधन पू० गच्छाधिपति आचार्यश्री माणिक्यसागरसूरीश्वरजी म० नी पवित्र दृष्टि नीचे शतावधानी पंन्यास श्रीलाभसागरजी गणिए करेल छे. ते बदल तेओधीनो तथा जैनानंद प्रिन्टिंग प्रेसना मालिक शा. मोहनलाल बदामीए वगर वेतने मुद्रण करी आप्युं ते बधानो आभार मानीए छीए.

ली०

प्रकाशक

आगमोद्धारकाऽऽचार्यश्री-आनन्दसागरसूरीश्वर—

स्तुत्यष्टकम् ।

- जयन्तु सूरिराजास्ते सार्वशासनमण्डनाः ।
आगमोद्धारकाः पूज्या आचार्याऽऽनन्दसागराः ॥१॥
- वाचनासुगमत्वार्थं निर्युक्ति वृत्तिभूषिताः ।
सूत्रज्ञैरागमाः सर्वे यैः संशोध्य प्रकाशिताः ॥२॥
- यैः सद्भिर्जनसाहित्य-सेवाऽर्पिताऽऽत्मजीवनैः ।
प्राच्याः परःशता ग्रन्था विशोध्य प्रकटीकृताः ॥३॥
- मुनीनां श्रुतबोधाय पत्तनादिपुरेषु यैः ।
षाण्मासिक्यः शुभाः सप्त दत्ता आगमवाचनाः ॥४॥
- तलाटिकायां सिद्धाद्रे-स्तथा सूरतबन्दिरे ।
जाते यदुपदेशेन रम्ये आगममन्दिरे ॥५॥
- भोपावराऽभिधं तीर्थं मालवाऽवनिमण्डनम् ।
येभ्यः प्रसिद्धिमापन्नं श्रीशान्तिजिनभूषितम् ॥६॥
- प्रबुद्धो मालवे येभ्यो दिलीपसिंहभूपतिः ।
प्रावर्त्तयत् स्वग्रामेष्व-मारिं पर्युषणादिषु ॥७॥
- यैरादिविंशिकावृत्तिः श्रीपञ्चसूत्रवार्तिकम् ।
तथा कर्मार्थसूत्रं चे-त्यादिग्रन्था विनिर्मिताः ॥८॥
- जिनबिम्बप्रतिष्ठादि-कृत्यान्येवं विधाय ये ।
ऋतुखट्वयहस्ताब्दे सूर्यपुरे दिवं गताः ॥९॥

सर्जन अने सर्जक

पीठिका :—जगतना अन्य दर्शनो-धर्मो स्वीकारे या नहि, परन्तु आ एक सनातन सत्य छे के जैनदर्शनना स्याद्वाद अने कर्मसिद्धांतनी तुलनामां कोई टकी शके तेम नथी.

स्याद्वाद :—आ सिद्धांतनुं बीजुं नाम छे अपेक्षावाद-भिन्न-भिन्न अपेक्षाए प्रत्येक पदार्थमां अस्तित्व, नास्तित्व विगरे अनेक धर्मोनी स्वीकार तेनुं नाम स्याद्वाद छे.

आ सिद्धांत एवो मजबूत सिद्धांत छे के अन्य दर्शनकारो सिद्धांत कदाच न स्वीकारे परंतु सामान्य जनव्यवहारमां तेओ पण आ सिद्धांतने अनुसरता होय छे. जेमके घणी वखत तबीयत केम छे ? आना उत्तरमां जणावातुं होय छे के ठीकाठीक छे आ उत्तरमां स्पष्टपणे स्याद्वाद दृष्टिगोचर थाय छे.

कर्मसिद्धांत :—स्याद्वाद पछीनो आ सिद्धांत छे जैनदर्शनमां जणावामां आवेला नवतत्त्व [जीव, अजीव, पुण्य, पाप, आश्रव, संवर निर्जरा, बंध, मोक्ष]मांथी छेल्ला साते तत्त्वो मुख्यतया कर्मसिद्धांतने लगता रहेला छे. कर्मने भाग्य-विधि विगरे शब्दोथी तो इतर-दर्शनकारो पण आळेखे छे, तेमज मानव जीवनमां पूर्वकर्मनी महत्ता विशेषतया समायेली छे. सदाचारथी शुभ कर्म दुराचारथी अशुभ कर्म बंधाय छे. पूर्वे जे कर्म बांध्युं होय ते आत्माने भोगवबुं पडे छे कर्मना बंधनो तूटे ल्यारे आत्मा मुक्त बने छे विगरे विगरे बाबतो द्वारा इतर धर्मोमां पण कर्मनी महत्ता दर्शावाइ होय छे. परंतु तेओ कर्मना सिद्धांतमां ईश्वरतत्त्वने पण सेळवी दे

હે જેમકે “ઈશ્વરપ્રેરિતો ગચ્છેત્ સ્વર્ગં વા શ્વભ્રમેવ વા” અને એમ કરતા અજાણપણે પળ કર્મ કરતા ઈશ્વરનીં મહત્તા વધારવામાં આવી જાય છે આસમાન—જમીન જેટલું અંતર ધરાવતા આ વિષયો એકમેક એવા મેઠ્ઠી દેવામાં આવે છે કે બન્નેને છુટા પાડીને સમજવા મુશ્કેલ થઈ જાય છે. કર્મ અગર ઈશ્વરની મહત્તા વધવાને બદલે બન્નેની મહત્તા તૂટી જાય છે. આમાંથી પછી ઈશ્વરવાદ, એકેશ્વરવાદ ને સૃષ્ટિવાદ વિગેરે બાબતો યાદી થઈ જાય છે, બાકી જો કર્મ સિદ્ધાંતને બરાબર સમજવાના દૃષ્ટિકોણથી સમજવામાં આવે તો આ ઈશ્વરવાદ, એકેશ્વરવાદ ને સૃષ્ટિવાદ વિગેરે તમમ અસંબદ્ધ બાબતો પત્તાના મહેલની માફક તૂટી પડે. જૈનો કર્મ અને ઈશ્વર એ બન્ને અલગ અલગ રૂપે માને છે.

(૧) કર્મ ને એક કલ્પના શીલ વિષય નહીં, એકલા સારા નરસા વિચારો અગર કાર્યો જ નહિ પરન્તુ અજીવ તત્ત્વના એક ભાગ રૂપ પુદ્ગલ દ્રવ્ય, તેના એક ભાગ તરીકે માને છે કે જેના પરમાણુઓ ચૌદે રાજલોકમાં યીચોચીચ ભરેલા છે. (૨) કર્મો આત્માને અનાદિકાલથી વલગેલા છે (૩) આત્મા અને કર્મ વચ્ચેનો સંબંધ અમુક અપેક્ષાએ ક્ષીરનીર જેવો છે (૪) આત્મા સ્વયં પોતાના શુભ-અશુભ પરિણામો દ્વારા શુભાશુભ કર્મનો બંધ કરે છે (૫) અને તે તે પ્રમાણે આત્મા તેમું ફલ ભોગવ્યા કરે છે (૬) સાંસારિક સુખનો અનુભવ કરાવનાર શુભકર્મ પળ આત્મા માટે બંધનરૂપ છે (૭) આ કર્મને લીધે જ આત્મા સંસારમાં રાખડે છે (૮) અને આ કર્મના બંધનોને જ્યારે સંપૂર્ણપણે તોડી નાખે—ક્ષય કરી નાખે પોતાનાથી સંપૂર્ણતયા અલગ પાઠી દે અને શુદ્ધસ્વભાવનું પ્રકટીકરણ કરે ત્યારે આત્મા ઈશ્વર (સિદ્ધ) થાય છે મુક્ત થાય છે (૯) અને તે આત્મા

फरी कदी कर्मनो बंध करतो नथी (१०) उपरोक्त बन्ने विषयोने बहु समज अने सूक्ष्मताशी समजवानो प्रयास करवामां आवे त्यारे आ बन्नेनी यथार्थता समजाय छे अने ते बाद चोक्कसपणे आपणने लागे के जैनी पोताना तीर्थकरने सर्वज्ञ ने सर्वदशी तरीके ओलखावे छे ते सत्य छे.

कर्मसाहित्य : कर्मने अंगे श्रीभगवतीसूत्रमां ठेर ठेर मलता प्रश्नो, कम्मपगडी, चंद्रमहत्तरनो छट्टो कर्मग्रंथ अने आ० देवेन्द्रसूरिए रचेल पांच कर्मग्रन्थो तथा ते तमामनी वृत्ति, दश पूर्वधर उमास्वाति वाचकवर्यना तत्त्वार्थसूत्रनो आठमो अध्याय तथा प्रस्तुत कर्मार्थ सूत्र विगेरे विशाल प्रमाणमां साहित्य आगम अने आगमेतर ग्रंथोमां जोवा जाणवा मले छे आ विशाल साहित्यमां भगवतीना प्रश्नो, तत्त्वार्थनो आठमो अध्याय अने आ प्रस्तुत कृति ते सूत्रात्मक छे बाकी लगभग पद्यात्मक साहित्य छे.

विशिष्टता : आ कृतिनी विशेषता ए छे के भगवतीमांनां प्रश्नो सूत्रात्मक जरूर छे परन्तु प्राकृतभाषा निबद्ध छे स्वतंत्र कृति नथी तेमज तत्त्वार्थनो आठमो अध्याय ते दश अध्यायनो एक भाग छे एटले ते पण स्वतंत्र कृति नथी आम वीरप्रभुना निर्वाणना २४९९ वर्षना प्राप्त थता साहित्यमां अने जोवा जाणवा मलता इतिहासना प्रकाशमां प्रथमवार आ कृति आवी रही छे जे संस्कृतभाषा निबद्ध अने सूत्रात्मक छे अने तेनु नाम कर्मार्थसूत्र छे.

परिचय : सूत्र विभागमां वहेंचायेल आ कृतिमां पांच कर्मग्रंथने संक्षेपशी समाववानो प्रयास करवामां आवेल होवाशी कर्मग्रंथनु संक्षिप्तरूप अगर संक्षिप्तकरण शब्दनो प्रयोग अयुक्त नहि गणाय.

पहेला कर्ममेदाधिकारमां कर्मना आठ मेद अने उत्तरमेदो दशावाया छे आमां १-२४ सूत्रो छे त्यार पछीना छ सूत्रो (२५-३७) मां २ सूत्रो १४ गुणस्थानक तथा जीवस्थानना नामोनां छे. पछीना चार सूत्रोमां ते ते जीवस्थानकोमां केटला केटला गुणस्थानको होय छे ते जणाव्युं छे त्रीजो योगाधिकार (३१-३७) सात सूत्रो द्वारा दशाव्यो छे आमां एक सूत्र द्वारा योगना मेदो नामसहित जणाववामां आव्या छे पछीना छ सूत्रो द्वारा १४ जीवस्थानकोमां कया कया योगोनुं अस्तित्व होय ते प्ररूप्युं छे. पछी उपयोगाधिकार-लेश्याधिकार विगेरे अधिकारो छे.

महत्ता : जेम नाना नाना परन्तु निरंतर वहेता निर्मल झरणाओ विशाल नदीनुं सर्जन करे छे तेम सर्वख अर्पणनी तमन्ना अद्वितीयधैर्यता सत्यप्रत्येनी अविचल वफादारी विगेरे गुणो (मानवीमां) महानतानुं सर्जन करे छे आ महानता तेओना नानामां नाना कायोमां पण देखाइ आवे छे आवी आ एक लघुकृति छे जे आगमोनी—‘अप्पगंथ महत्थ’ तेमज लौकिक-बिंदुमां सिंधुनी उक्तिने सार्थक करावती बहु थोडा सूत्रो द्वारा विशाल अर्थ-भावार्थ आवरी लइने कृतिकारनी महानताने दशावती जाय छे.

महानपूर्वज : विक्रमनी १९ मी सदीनो सूर्य हजी मध्याहे आव्यो न हतो (१९ मी सदीनी शरुआत) । जतिओ, श्रीपूज्यो, भट्टारकोनी सत्ता घसाती रही हती वादलधेरी अमासनी घोर अंधारी रजनीमां जेम कोक कोक तारलिया चमकता होय तेम शासनमां संवेगी मुनिओमां पण सनातनीओ-स्थानकवासीओ-तेरापंथीओ-दिगम्बरो-त्रिस्तुतिक (त्रणथोय)

मतवालाओ जनसमाजमां भ्रमणाओ उत्पन्न करी रखा हता. शासन-प्रत्यनीको परमात्माना शासनने छिन्नभिन्न करवा चोमेरथी मरणीया प्रयास करी रखा हता वर्षोथी चाली आवती संवेगी मुनिओ, श्रीपूज्यो, भट्टारको अने यतिओ वच्चेनी सुमेलभरी परिस्थितिओ संवेगीओ द्वारा जाणे अजाणे तेओनो सत्ताने पडकारवामां आवता करुण अंत आवी रह्यो हतो यतिओ पण निरपेक्ष थता चाल्या हता. ज्ञाननी मात्रा पण घणी नीची उतरी गई हती. आवी गंभीर अस्थिर परिस्थिति वच्चे पण जेम काजल घेरी अमासनी घोर अंधकार भरी रजनीमां पण कोक कोक तारलिया टमटमता होय छे अने अंधकारने उल्लेखवानो प्रयास करता होय छे तेम शासन प्रत्येनी सम्पूर्ण वफादारीमांथी जन्मेली त्याग अने स्वार्पणनी भावनाथी शासनने स्थिर दृढ अने तेजखितानें अमर राखवा जे महात्मा मुनिओ कार्य द्वारा विशाल जनसमाजना हैयाना सिंहासन उपर बिराजमान होय तो एकमात्र विद्वद्वरेन्द्र यथार्थनामा श्रीमद् झवेरसागरजी महाराज साहेब हता.

महापुरुष : आ महापुरुषना जीवन विषे कोइ विशेष माहिती उपलब्ध नथी पण तेमना गाढ परिचयमां आवेला लिंबडी उदयपुर विगेरेना वयोवृद्ध श्रावको द्वारा सांभलवा मलता संस्मरणो तेमज तेमनी उपर आवेला पत्रो तेमना जीवननी अमर यशोगाथा आपणी समक्ष रजु करे छे.

तेओश्रीना जीवनना अंतिम वर्षोमां पण शिष्यपरिवारनो विशाल वर्ग न हतो.

स्वर्गगमनना आगले वर्षे 'सात कुलांगार करता एक कुलदीपक सारो' ए उक्ति यथार्थ करावे तेवा एक मुमुक्षुने स्वशिष्य तरीके दीक्षा आपी मुनि आनंदसागरजी नामे जाहेर कर्या अने काल पण जाणे कुलदीपक शिष्य थवानी राह जोइने उमेलो होय तेम बीजा ज वर्षे सं. १९४८ मागसर सुदी ११ दिवसे लिंबडी मुकामे शिष्यसह विशालजनसमुदायना मुखे नमस्कार महामंत्रना श्रवणपूर्वक शासन प्रत्येनी अविचल वफादारी नूतन दीक्षित मुनि आनंदसागरजीने भलाव्याना पूर्ण संतोष साथे चिरनिद्रामां पोढी गया त्यारबाद तेमनो नश्वर देह पण पंचमहाभूतमां मली अनंत क्षितिजमां विलीन थइ गयो पूज्यश्री विदाय साथे रही गइ तेमनी विशाल स्मृतिओ स्मृतिशेषरूप एकमात्र शिष्यरत्न ते ज कर्मार्थसूत्र कृतिना सर्जनहार.

जीवन अने कथन : महान विभूतिना शिष्य थवा सर्जायिला आ महापुरुषनो जन्म वि. सं. १९३१ मां अषाढ वद अमावास्या जे लोकमां दिवासाना पर्व तरीके उजवाय छे ते दिवसे नवांगीवृत्तिकार श्रीअभयदेवसूरि- ए अनशन सह समाधिपूर्वक पोताना नश्वरदेहनो त्याग करीने जे धरतीने जैन इतिहासमां शोकपूर्ण अमरता अपावेल छे ते पुण्यभूमि कपडवंज (कर्पटवाणिज्य) नामना गाममां गांधी भायचंदभाइना पुत्र मगनभाइ गांधीने घेर थयो हतो. पूज्यश्रीनी माता थवानुं सौभाग्य प्राप्त करनारनुं नाम जमनाबेन हतुं तेओश्रीना एक वडील बंधु पण हता तेमनुं नाम मणीलालभाइ हतुं पूज्यश्रीना लग्न माणेकबेन साथे थया हता दाम्पत्य जीवनना फल स्वरूप एक पुत्र पण हतो.

पूज्यश्री पोतानी १६ वर्ष ४ मास ५ दिवसनी उमरे सं १९४७मां

લિંબડી મુકામે દીક્ષિત થયા તેમની વડી દીક્ષા ઉપસ્થાપના મારા પૂઠ ગુરુદેવશ્રીના જણાવ્યા પ્રમાણે [મુનિરાજશ્રી કમલવિજયજીની પન્યાસ પદવીના દિવસે થઈ હતી તે અનુસાર] ઉપસ્થાપનાનો દિવસ ૧૯૪૭ આષાઢ સુદી ૭ છે. વીજે વર્ષે ગુરુદેવ કાલધર્મ પામ્યા ગુરુદેવના આદર્યા અધૂરા રહેલા કાર્યો પૂરા કરવાની જવાબદારી આવી, બીજી મળવાની પળ, તૈયાર થવાની શાસનના પવિત્ર ઋણને અદા કરવાની ધાવી અનેક જવાબદારીઓ વિરહથી આવી. પરન્તુ ગુરુના એકમાત્ર શિષ્ય હોવા છતાં 'એકે હજારાની' ઉક્તિ ને સાર્થક કરવા પોતાની ઉપર આવેલી એ જવાબદારીઓને પૂર્ણ કરવા કટિબદ્ધ બન્યા સ્વયં તૈયાર થવાની સાથોસાથ શાસન, આગમ અને આપણા પૂર્વજોની મહાન્ મન્ય ઉજ્વલ પરંપરાઓની પળ રક્ષા કરીને તેને આગલ વધારવાની તૈયારી કરવા લાગ્યા.

સં. ૧૯૫૨ : ઇતિહાસની કલમ આગલ વધે છે દીક્ષિત અવસ્થાને છટ્ટું વર્ષ ચાલી રહ્યું છે ગુરુના વિયોગને ચાર વર્ષ થવા આવ્યા છે પેટલાદના સંઘની ભાવભરી વિનંતિ સ્વીકારી ત્યાં ચાતુર્માસ પધાર્યા દીક્ષિત પિતાની તબીયત અસ્વસ્થ બને છે ગંભીર બને છે એક દિવસની ઉષા એવી પ્રગટે છે. પુત્રના હસ્તે અંતિમ આરાધના સ્વીકારી પિતા સ્વર્ગે સિધાવે છે આ આઘાતને પળ શરીરની નશ્વરતા જાણી પચાવી જાય છે અને તે વસતે ચાલી રહેલા સાંવત્સરિક પર્વની આરાધના ક્યારે કરવી ? વિવાદમાં પ્રથમ તિથિની સ્થાપના પછી આરાધના (૧) પર્વતિથિનો ક્ષય ન થઈ શકે (૨) અને એક દિવસ માટે વર્ષો જુના સંઘ માન્ય પંચાંગ છોડી બીજુ પંચાંગ માન્ય કરવું વલી પાછું અસલ પંચાંગ માન્ય કરવું આ વાત નૈતિક ભૂમિકા ઉપર પળ વ્યાજબી નથી (૩) પોતાની વિચક્ષણ બુદ્ધિપ્રમાથી

शास्त्र अने उज्वल परंपराओनो अभ्यास करी तेना सारभूत आ त्रण मार्गदर्शक सिद्धांतोने स्पष्टपणे स्वीकारी ते वर्षांना पंचांगमां भादरवा सुद पांचमनो क्षय हतो तेने बदले भादरवा सुद त्रीजनो क्षय करवानुं योग्य-मानी पेटछादमां संघ साथे शास्त्रने परंपरानुसारे सांवत्सरिक पर्वनी यथार्थ आराधना करी तयारबाद विश्वमां केटलुंय परिवर्तन आवी गयुं छे सामाजिक राजकीय परिस्थिति पण महद् अंशे बदलाइ गइ छे आजकाल करता ६७ वर्ष जेटलो समय पसार थइ गयो छे परन्तु ए १९५२ ना सिद्धांतो आजे पण मार्गदर्शक तरीके अणनम खडा छे अने लगभग स्वीकृत पणे समग्र शासनमां ते स्वीकार्य बन्या छे. जेओ वर्षो सुधी आ सिद्धांतोनी सामे विविध निंदनीय पद्धतिओ द्वारा पोताना अहं ने पोषवा खातर शासननी अस्मिताने झांखी पाडवा लाग्या तेओ पण छेल्ला लगभग ९ थी १० वर्षथी शांति अपवाद रूपे विगेरे शब्दोनी सजावट नीचे सांवत्सरिक सिवाय अन्य तिथिओ बाबतमां शासनना आ सत्य सिद्धांतोन स्वीकार्या छे.

सं. १९५२ ना आ बनावे पूज्यश्रीने अमरता बक्षी दीधी, तेज-स्वितानी आभा पूर्णरूपे हिंदमां खीली उठी लोक हृदयमां आदर सन्माननी भावना प्रगटी उठी.

गौरवपूर्ण अंत : महानतानी अनेरी झलक तेओश्रीना जीवनमां प्रसरी चूकी. सात आगम वाचनाओ आगमोनुं मुद्राकरण आगमोने शीलो-कीर्ण करी, ताम्रपत्रमां कोतरावी पालीताणा सुरतमां भव्य आगममंदिरो बंधावी प्रान्त अवस्थामां स्व आराधना माटे **आराधनामार्ग** नामना संस्कृतग्रंथनी रचना करी छेल्ला १५ दिवस अर्धपद्मासने अनशननी जेम

ध्यानमां रही प्राचीनकालीन अनशन परंपरानी आगली प्रतिभाने चमकावी सं. २००६ ना वैशाख वद-६ नमता पहोरे ४-३२ मीनीटे पोताना अनन्य पट्टधर गच्छाधिपति आचार्यश्री माणिक्यसागरसूरीश्वरजी म० विगेरे चतुर्विध संघनी विशाल हाजरीमां नमस्कार महामंत्रनु श्रवण करता नश्वरदेहनो त्याग कयो.

अमर याद : नश्वरदेहना त्यागनी साथे एक भव्य जीवनयात्रा समाप्त थइ विश्वनी बाह्य चर्मचक्षुशी एक महान विभूति अदृश्य थइ गइ सात आगमवाचनाओ स्मृत्यवशेष थयेल माथुरी-वाळभी वाचनाओनी पुनर्यादरूपी सरस्वती, भव्य बे आगममंदिरोमा अधि कल्पनासृष्टा-उपदेश द्वारा, प्रणेता द्वारा प्रवचनान्धकार दिवाकर श्री देवर्द्धिगणिक्षमा-श्रमण आगमोने पत्रारूढ कराव्या ते १००० करतां वधु प्राचीन स्मृतिना पुनरावर्तन रूप गंगा, अने अनशननी जेम समाधिपूर्वक अर्थ पद्मासन मुद्रामां जीवनना छेल्ला श्वासनी पूर्णाहुति करवा द्वारा प्राचीनकालीन भव्यतम अनशनप्रधाने पुनर्जीवित करवा रूप यमुना, आ त्रण अमर कार्यरूप गंगा, जमना, सरस्वतीना संगमस्थान प्रयागतीर्थ रूप तेओश्रीना जीवननी बशोगाथा गाता तेओश्रीना महान् कार्योंनी पूनीत याद.

अन्त : पू० आगमोद्वारकश्रीना प्रत्यक्ष दर्शन वन्दनना लाभथी पण वंचित एवो अज्ञानी हुं तेओश्रीना अर्थ गंभीर पुस्तकोंनी प्रस्तावना केवी रीते लखी शकवानी क्षमता धरावी शकु ? छतां आ एक ते पूज्यश्रीना

अज्ञात आशीर्वाद अने मारा गुरुदेवश्रीनी परम वात्सल्यपूर्ण कृपाशी क्षुल्लक प्रयास कथो छे छतां आमां कइ पण क्षति होय तो ते सुधारीने विशाल हृदयपूर्वक क्षमा बक्षवा कृपा करशो एज आशा साथे विराम पासुं छुं ।

ली०

परमकृपालु प्रशान्तमूर्ति गच्छाधिपति भाषार्यभी
माणिक्यसागरसुरीश्वर शिष्याणु
मुनि पुण्योदयसागर.

शुद्धिपत्रक—

पृष्ठम्	पङ्क्तिः	अशुद्धम्	शुद्धम्
६	२१	अशुभ, सुस्वर	अशुभ, सुभग अने दुर्भग, सुस्वर
९	६	मनोयोग, वैक्रिय.	मनोयोग, एम चार वचन- योग तथा औदारिककाय- योग, औदारिकमिभकाय- योग, वैक्रिय.
१३	३	आठ पांच	आठ छ पांच
१४	१७	विभङ्ग	विभङ्ग
१५	११	चत्वारि	चत्वारि
१६	२	असंज्ञि	असंज्ञि
१६	१३	अने	अने
१६	१८	होय	होय
१७	५	६३	६२
१८	३	स्व	स्व
१९	९	नर-	नर-
२३	३	पंचेन्द्रिय,	पंचेन्द्रियजाति,
२३	१९	षञ्च० द्वयेकाक्षाः)	षञ्च० द्वयेकाक्षाः)
२४	८	ऽस ्रया	ऽसङ्ख्या
२५	९	संयभी	संयमी

पृष्ठम्	पङ्क्तिः	अशुद्धम्	शुद्धम्
२८	२	बंधाय	बंधाय
२९	१७	अनंतचतुष्क	अनंतकषायचतुष्क
३२	९	दुःस्वर	दुःस्वर
३३	४	नपुंश्चतुष्कं	नपुंचतुष्कं
३३	२०	होष	होय
३८	११	पूर्वीको	पूर्वीको
३८	१८	काऽन्त्येभद्विको	भद्विको
३८	१८	द्विकोऽन्त्यो	द्विकाऽन्त्यो
४०	७	सम्यक्त्वमो., मो.,	सम्यक्त्वमो०,
५२	६	मध्रवम् ।	मध्रुवम् (सत्) ।
५३	१७	(शेषाः)	(शेषाः)
७४	५	निजराः	निर्जराः

णमो त्थु णं समणस्स भगवओ महावीरस्स
आगमोद्धारकाऽऽचार्यश्रीआनन्दसागरसूरीश्वरप्रणीतं

कर्मार्थसूत्रम्

नत्वा नम्रसुराधीशं कर्मक्षयविधिप्रदम् ।

सूत्रैस्तदुक्तः कर्मार्थो वर्ण्यते तद्गुरुचिस्मृतः ॥ १ ॥

नमी रह्या छे सुराधीशो-इंद्रो जेने, तेमज कर्मक्षयनी
विधि-क्रियाने बतावनार, एवा (जिनेश्वरदेव) ने नमस्कार
करीने तेमणे प्ररूपेल कर्मपदार्थ सूत्रो द्वारा वर्णवाय छे ।

हवे कर्मना मूलभेदोने जणावे छे—

१. ज्ञानदृष्ट्यावरणवेदमोहाऽऽयुर्नामगोत्राऽन्तराया मूल-
प्रकृतयः ।

आत्मना शुद्ध स्वरूपने आच्छादित करनार एकप्रकारतुं
पुद्गल ते कर्म छे. तेना आठ प्रकार छे-ज्ञानावरण, दर्शनावरण,
वेद-वेदनीय, मोहनीय, आयुष्य, नाम, गोत्र अने अंतराय ।

तेमां ज्ञान पटलें विशेषबोध तेने आवरे ते ज्ञानावरण,
दर्शन पटले सामान्यबोध तेने आवरे ते दर्शनावरण,
सुख-दुःखनो अनुभव करावे ते वेदनीय,
स्त्रीपुत्रादिकमां ममत्व करावे ते मोहनीय,
जीवने परभवमां जतां अटकावे ते आयुष्य,
गति-जाति-शरीर आदिने करे ते नामकर्म,

जेथी उंच-नीचपणे बोलावाय ते गोत्रकर्म,
दान-लाभ भादिमां विघ्न करे ते अंतराय ।

हवे उत्तरप्रकृतिनी भेदसंख्या कहे छे—

२. उत्तरा यथासङ्ख्यम् ।

(पञ्चनवद्व्यष्टाविंशतिचतुस्त्र्युत्तरशतद्विपञ्चमेदाः)

आठ मूलप्रकृतिओनी उत्तरप्रकृतिओ अनुक्रमे पांच, नव,
बे, अट्ठावोश, चार, एकसोने व्रण, बे अने पांच भेदो छे ।

हवे ज्ञानावरणीयकर्मना भेद वर्णवे छे—

३. मति-श्रुताऽवधि-मनःपर्याय-केवलानाम् ।

मतिज्ञान, भ्रुतज्ञान, अवधिज्ञान, मनःपर्यायज्ञान अने
केवलज्ञान ए पांच ज्ञानोना आवरण एटले मतिज्ञानावरण,
श्रुतज्ञानावरण, अवधिज्ञानावरण, मनःपर्यायज्ञानावरण अने
केवलज्ञानावरण ए पांच ज्ञानावरणीयकर्मना भेदो छे.

हवे दर्शनावरणीयकर्मना भेद जणावे छे—

४. चक्षुरचक्षुरवधिकेवलानां निद्रा-निद्रानिद्रा-प्रचला-
प्रचलाप्रचला-स्त्यानगृद्धि-वेदनीयानि च ।

चक्षुदर्शन, अचक्षुदर्शन, अवधिदर्शन अने केवलदर्शन
ए चार दर्शनोना आवरण एटले चक्षुदर्शनावरण, अचक्षुदर्श-
नावरण, अवधिदर्शनावरण अने केवलदर्शनावरण तथा निद्रा,
निद्रानिद्रा, प्रचला, प्रचलाप्रचला अने स्त्यानर्द्धि ए नव
दर्शनावरणीयकर्मना भेदो छे

હવે વેદનીયકર્મના ભેદ પ્રરૂપે છે—

૫. સદસદ્વેદે ।

સાતાવેદનીય અને અસાતાવેદનીય એ બે વેદનીયકર્મના ભેદો છે.

હવે મોહનીયકર્મના ભેદ નિરૂપે છે—

૬. સમ્યક્ત્વ-મિથ્યાત્વ-તદુભયાનિ દર્શનમોહનીયમ્ ।

૭. કષાયા-અનન્તાઽપ્રત્યાખ્યાન-પ્રત્યાખ્યાનાવરણ-સઙ્ગ્વ-
લનાખ્યાઃ પ્રત્યેકં ક્રોધ-માન-માયા-લોભાઃ,
નોકષાયા-હાસ્ય-રત્ય-રતિ-શોક-ભય-જુગુપ્સાઃ સ્ત્રી-
પુંનપુંસકવેદાઃ ચારિત્રમોહનીયમ્ ।

સમ્યક્ત્વમોહનીય, મિથ્યાત્વમોહનીય અને તદુભય-
મિશ્રમોહનીય એ ત્રણ દર્શનમોહનીય છે. એ સાર્ચી શ્રદ્ધાને
અટકાવે છે.

અનંતાનુબંધી ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ તથા
અપ્રત્યાખ્યાનીય ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ તથા
પ્રત્યાખ્યાનાવરણીય ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ તથા
સંજ્વલન ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ. એ સોલ કષાય છે.
તથા હાસ્ય, રતિ, અરતિ, શોક, ભય અને ડુગુંછા-
જુગુપ્સા તથા સ્ત્રીવેદ, પુરુષવેદ અને નપુંસકવેદ એ
નવ નોકષાય છે.

એવં પરુચીસ ચારિત્રમોહનીયકર્મના ભેદો છે. એ સદ્વર્ત-
નને અટકાવે છે.

एवं मोहनीयकर्मना अट्टावीस भेदो छे.

हवे आयुष्यकर्मना भेद वतावे छे—

८. नारक-तैर्यग्योन-मानुष-दैवानि । (आयूषि)

नारकायुष्य, तिर्यचायुष्य, मनुष्यायुष्य अने देवायुष्य
ए चार आयुष्यकर्मना भेदां छे.

हवे नामकर्मना भेदो प्ररूपे छे—

९. नर-नरक-देव-तिर्यग्गत्यानुपूर्व्यः ।
१०. एक-द्वि-त्रि-चतुः-पञ्चेन्द्रिया जातयः ।
११. औदारिक-वैक्रिया-ऽऽहारक-तैजस कार्मणानि
शरीर-सङ्घातनानि ।
१२. आदित्र्युपाङ्गानि ।
१३. स्वयुक्-तैजस-कार्मणयुक्-त्रिपरस्परबन्धनानि ।
१४. वज्रर्षभनाराच-र्षभनाराच - नाराचा - ऽर्धनाराच-
कीलिका-सेवार्त्तसंहननानि ।
१५. समचतुरस्र-न्यग्रोध-सादि-कुब्ज - वामन - हुण्डानि
संस्थानानि ।
१६. कृष्ण-नील-रक्त-हरिद्र-सिता वर्णाः ।
१७. सुरभ्य-सुरभी गन्धौ ।
१८. तिक्त-कटु-कषाया-ऽम्ल-मधुरा रसाः ।

૧૯. ગુરુ - લઘુ - મૃદુ - સ્વર-શીતો-ષ્ણ-સ્નિગ્ધ-રૂક્ષાઃ
સ્પર્શાઃ ।

૨૦. શુભા-ઽશુભૌ સ્વગમૌ ।

૨૧. અગુરુલઘૂ-પઘાત-પરાઘાતો-ચ્છ્વાસા-ઽસ્તપોઘોત -
જિન-નિર્માણાનિ પ્રત્યેકાઃ પ્રકૃતયઃ ।

૨૨. ત્રસ-બાદર-પર્યાપ્ત-પ્રત્યેક-સ્થિર- શુભ - સુભગ -
સુસ્વરા-ઽઽદેય-યશઃસેતરે ત્રસસ્થાવરદશકે ।

ગતિ-નરગતિ, નારકગતિ, દેવગતિ અને તિર્યંચગતિ તથા
આનુપૂર્ણી-નરાનુપૂર્ણી, નારકાનુપૂર્ણી, દેવાનુપૂર્ણી અને
તિર્યંચાનુપૂર્ણી ।

જાતિ-એકેન્દ્રિયજાતિ, બેહ્ન્દ્રિયજાતિ, તેહ્ન્દ્રિયજાતિ,
ચત્વરિન્દ્રિયજાતિ અને પંચેન્દ્રિયજાતિ ।

શરીર-ઔદારિકશરીર, વૈક્રિયશરીર, આહારકશરીર,
તૈજસશરીર અને કાર્મણશરીર. તથા

સંઘાતન-ઔદારિકસંઘાતન, વૈક્રિયસંઘાતન, આહારક-
સંઘાતન, તૈજસસંઘાતન અને કાર્મણસંઘાતન ।

ઉપાંગ-પહેલા ત્રણ શરીરના ઉપાંગો અર્થાત્ ઔદારિકો-
પાંગ, વૈક્રિયોપાંગ અને આહારકોપાંગ ।

બંધન-ઔદારિકઔદારિકબંધન, ઔદારિકતૈજસબંધન, ઔદારિક-
કાર્મણબંધન અને ઔદારિકતૈજસકાર્મણબંધન,
તથા વૈક્રિયવૈક્રિયબંધન, વૈક્રિયતૈજસબંધન, વૈક્રિ-
યકાર્મણબંધન. અને વૈક્રિયતૈજસકાર્મણબંધન; તથા

आहारकआहारकबंधन, आहारकतैजसबंधन, आहारककर्मणबंधन, अने आहारकतैजसकर्मणबंधन; तथा तैजसतैजसबंधन, कर्मणकर्मणबंधन अने तैजसकर्मणबंधन ।

संग्रयण-वज्रऋषभनाराचसंहनन, ऋषभनाराचसंहनन, नाराचसंहनन, अर्धनाराचसंहनन, कीलिकासंहनन अने सेवार्त्तसंहनन ।

संस्थान-समवतुरस्रसंस्थान, न्यग्रोधसंस्थान, सादिसंस्थान, कुब्जसंस्थान, वामनसंस्थान अने हुंडकसंस्थान ।

वर्ण-कालो, लीलो, लाल, पीलो अने सफेद वर्ण ।

गंध-सुरभिगंध अने दुरभिगंध ।

रस-तीखो, कडवो, तुरो, खाटो अने मधुर रस ।

स्पर्श-भारे, हलको, कोमल, कठोर, शीत, उष्ण, चीकणो अने रूक्ष स्पर्श ।

विहायोगति-शुभ अने अशुभ खगम-विहायोगती ।

प्रत्येकप्रकृति-अगुरुलघु; उपघात, पराघात, उच्छ्वास, आतप, उद्योत, जिननाम अने निर्माण ए प्रत्येकप्रकृतिओ ।

इतर-प्रतिपक्षसहित अर्थात्-त्रस अने स्थावर, बादर अने सूक्ष्म, पर्याप्त अने अपर्याप्त, प्रत्येक अने साधारण, स्थिर अने अस्थिर, शुभ अने अशुभ, सुखर अने दुःस्वर, आदेय अने अनादेय, यश अने अपयश ए त्रसदशक अने स्थावरदशक ।

आ प्रमाणे नामकर्मना १०३ भेदो छे.

हवे गोत्रकर्मना भेद देखाडे छे—

२३. उच्चैर्नी चैर्गोत्रे ।

उच्च अने नीच ए बे गोत्रकर्मना भेद छे.

हवे अंतरायकर्मना भेद बतावे छे—

२४. दान-लाभ-भोगो-पभोग-वीर्याणाम् (अन्तरायाः) ।

दान, लाभ, भोग, उपभोग अने वीर्य ए पांचना अंतरायो एटले दानांतराय, लाभांतराय, भोगांतराय, उपभोगांतराय अने वीर्यांतराय ए पांच अंतरायकर्मना भेदो छे. आ कर्म दानदेवामां लाभ-भोग आदिमां विघ्न करे छे !

आ बघी कर्मप्रकृतिओनुं स्वरूप कर्मग्रंथनी टीकाथी जाणहुं ।

हवे १४ गुणस्थानको कहे छे—

२५. मिथ्यात्व-सास्वादन-मिश्रा-ऽविरत-देशविरत-प्रमत्ता-
ऽप्रमत्तसंयत-निवृत्त्य-निवृत्तिबादर-सूक्ष्मसम्परायो-
पशान्त-क्षीणमोह-सयोग्य-योगिजिना गुणाः ।

मिथ्यात्व, सास्वादन, मिश्र, अविरतसम्यग्दृष्टि, देश-
विरत, प्रमत्तसंयत, अप्रमत्तसंयत, निवृत्तिबादरसंपराय,
अनिवृत्तिबादरसंपराय, सूक्ष्मसंपराय, उपशांतमोह, क्षीणमोह,
सयोगिकेवली (जिन) अने अयोगीकेवली ए चउद् गुणस्थान छे ।

हवे १४ जीवस्थानो जणावे छे—

२६. एकेन्द्रियसूक्ष्मबादर-पञ्चेन्द्रियसञ्ज्यसञ्ज्ञि-द्वि-त्रि-
चतुरिन्द्रियाः पर्याप्ताऽपर्याप्ता जीवाः ।

सूक्ष्मएकेंद्रिय,बादरएकेंद्रिय संज्ञीपंचेंद्रिय, असंज्ञीपंचेंद्रिय,
वेइंद्रिय, तेइंद्रिय, चउरिंद्रिय ए सात प्रकारना जीवो पर्याप्ता
अने अपर्याप्ता एम चउद जीवना स्थानको-भेदो छे ।

हवे जीवस्थानोमां गुणस्थानको कहे छे—

२७. अपर्याप्ते बादरासञ्ज्ञि-द्वि-त्रि-चतुरिन्द्रिये प्रथम-
द्वितीये ।

अपर्याप्त बादर एकेंद्रिय, अपर्याप्त असंज्ञी पंचेंद्रिय,
अपर्याप्त वेइंद्रिय, तेइंद्रिय अने चउरिंद्रिय जीवने विषे पहेलुं
अने बीजुं गुणस्थान होय छे ।

२८. सञ्ज्यपर्याप्ते साऽयते ।

अपर्याप्त संज्ञीपंचेंद्रियने विषे अयत-अभिरतसहित पटले
पहेलुं बीजुं अने चोथुं एम त्रण गुणस्थान होय छे ।

२९. सञ्ज्ञिपर्याप्ते समानि ।

संज्ञी-पर्याप्तने विषे सर्व गुणस्थानक होय छे ।

३०. शेषेषु मिथ्यात्वम् ।

शेष-सूक्ष्म अपर्याप्ता, सूक्ष्म पर्याप्ता, पर्याप्त बादर एकें-
द्रिय, पर्याप्त वेइंद्रिय, तेइंद्रिय अने चउरिंद्रिय अने पर्याप्त
असंज्ञिपंचेंद्रिय ए सातने विषे एक ज मिथ्यात्व-गुणस्थानक
होय छे ।

हवे योगना भेद कहे छे—

३१. सत्याऽसत्यमिश्रव्यवहारमनोवचनौदारिकवैक्रियाऽऽ -
हारक-तन्मिश्रकार्मणानि योगाः ।

मन, वचन अने कायानी क्रिया तेने योग कहे छे, तेना १५ भेदो छे—सत्यमनोयोग, असत्यमनोयोग, मिश्र-सत्यमृषा मनोयोग अने व्यवहार-असत्यामृषामनोयोग, वैक्रियकाययोग, वैक्रियमिश्रकाययोग, आहारककाययोग, आहारकमिश्रकाययोग अने कार्मणकाययोग ।

हवे जीवस्थानकोमां योग कहे छे—

३२. अपर्याप्तषट्के कार्मणौदारिकमिश्रौ ।

संज्ञि पंचेंद्रिय अपर्याप्त सिवाय बाकीना-सूक्ष्मएकेंद्रिय, बादरएकेंद्रिय, बेइंद्रिय, तेइंद्रिय, चउरिंद्रिय अने असंज्ञिपंचेंद्रिय प छ अपर्याप्ताने विषे कार्मण अने औदारिकमिश्र ए बे काययोग होय छे ।

३३. अपर्याप्तसंज्ञिनः सर्वैक्रियमिश्रौ ।

संज्ञिअपर्याप्ताने विषे पूर्वोक्त बे योग वैक्रियमिश्र सहित एम त्रण योग होय छे ।

३४. संज्ञिपर्याप्ते सर्वे (योगाः) ।

संज्ञिपर्याप्तामां बधा योग होय छे ।

३५. सूक्ष्म औदारिकः ।

३६. चतुर्षु सान्त्यभाषः ।

३७. बादरे सर्वैक्रियतन्मिश्रः ।

पर्याप्त सूक्ष्म एकेंद्रियने विषे एकज औदारिककाययोग होय छे ।

बेइंद्रिय, तेइंद्रिय, चउरिंद्रिय अने असंज्ञिपंचेंद्रिय ए चार पर्याप्ताने विषे अंत्य-चोथी भाषा सहित औदारिक पटले वे योग होय छे ।

बादर एकेंद्रिय पर्याप्ताने विषे वैक्रिय अने वैक्रियमिश्र सहित औदारिक योग होय पटले औदारिक, वैक्रिय अने वैक्रियमिश्र एम प्रण योग होय छे ।

। योगाधिकार समाप्त ।

हवे उपयोगना भेद कहे छे—

३८. ज्ञानाऽज्ञानदर्शनानि पञ्च-त्रि-चतुर्धोषयोगाः ।

जीवनो बोधरूप व्यापार तेने उपयोग कहे छे, तेना बार भेद छे—

पांच ज्ञान-मतिज्ञान, श्रुतज्ञान, अवधिज्ञान, मनःपर्यवज्ञान अने केवलज्ञान.

त्रण अज्ञान-मत्यज्ञान, श्रुताज्ञान अने धिभंगज्ञान. अने चार दर्शन-चक्षुदर्शन, अचक्षुदर्शन, अधधिदर्शन अने केवलदर्शन.

हवे जीवस्थानोमां उपयोग कहे छे—

३९. पर्याप्तसञ्ज्ञिनि द्वादश ।

पर्याप्ता संज्ञिने विषे बार उपयोग होय छे ।

४०. पर्याप्तचतुरिन्द्रियाऽसञ्ज्ञिन्यज्ञानदर्शनद्वयम् ।

पर्याप्ता चउरिन्द्रिय अने पर्याप्ता असंज्ञि पंचेन्द्रियमां बे अज्ञान अने बे दर्शन एम चार उपयोग होय छे ।

४१. दशस्वचक्षुष्कम् ।

पर्याप्त अने अपर्याप्ता सूक्ष्म एकेंद्रिय, बादर एकेंद्रिय, बेइन्द्रिय, तेइन्द्रिय, अपर्याप्त चउरिन्द्रिय अने असंज्ञिपंचेन्द्रिय प दसने विषे चक्षुदर्शन विना पटले अवक्षुदर्शन, मतिअज्ञान अने श्रुतअज्ञान ए व्रण उपयोग होय छे ।

४२. अमनश्चक्षुःकेवलज्ञान-दर्शनान्यपर्याप्ते सञ्ज्ञिनि ।

संज्ञि अपर्याप्ताने विषे मनःपर्यायज्ञान, चक्षुदर्शन, केवल-ज्ञान अने केवलदर्शन ए चार विना बाकीना आठ उपयोग होय छे ।

। उपयोगाधिकार समाप्त ।

हवे लेश्याना भेद कहे छे—

४३. कृष्ण-नील-कापोत-तेजः पद्म-शुक्ला लेश्याः ।

कषायोदयरंजित योगपरिणामने लेश्या कहे छे. तेना छ भेद छे—

कृष्ण, नील, कापोत, तेजो, पद्म अने शुक्ल ।

हवे जीवस्थानोमां लेश्या कहे छे—

४४. सञ्ज्ञिपर्याप्ताऽपर्याप्ते षड् ।

संज्ञि पर्याप्ता अने अपर्याप्ता ए बेने विषे छ लेश्या होय ।

४५. बादराऽपर्याप्ते प्रथमाश्चतस्रः ।

अपर्याप्त बादर एकेंद्रियने विषे पहेली चार लेश्या होय ।

४६. शेषेषु तिस्रः ।

पर्याप्त अने अपर्याप्त संज्ञिपंचेंद्रिय अने अपर्याप्त बादर एकेंद्रिय वर्जिने शेष-अपर्याप्त अने पर्याप्त सूक्ष्म एकेंद्रिय, बेइंद्रिय, तेइंद्रिय, चउरिंद्रिय, असंज्ञिपंचेंद्रिय अने बादर-पर्याप्त एकेंद्रिय ए अगीयार जीवस्थानमां कृष्ण, नील अने कापोत ए त्रण लेश्या होय छे ।

। लेश्याधिकार समाप्त ।

हवे १४ जीवस्थानमां मूलप्रकृतिना बंध, उदय, उदीरणा अने सत्ता कहे छे—

४७. सप्ताष्ट बन्धोदीरणे सत्ताउदयेऽष्टौ शेषेषु
(त्रयोदशसु) ।

संज्ञि पर्याप्तने वर्जिने तेर जीवस्थानमां सात अथवा आठ कर्मनो बंध, तथा सात अथवा आठ कर्मनी उदीरणा होय, तथा सत्ता अने उदयमां आठेय कर्म होय छे ।

४८. सप्ताष्टषडेकबन्धोऽष्टसप्तचतुरुदयसत्तः सप्ताष्टषट्-
पञ्चद्वयोदीरणः सञ्ज्ञिपर्याप्तः ।

संज्ञि पर्याप्तामां सात, आठ, छ अने एक कर्मनो बंध होय, तथा सत्ता अने उदय, सात आठ अने चार कर्मनो होय, तथा उदीरणा, सात आठ पांच अने बे कर्मनी होय छे ।

हवे मार्गणास्थानो कहे छे—

४९. गति-जाति-काय-योग-वेद-कषाय-ज्ञान - संयम-दर्शन-लेश्या-भव्य-सम्यक्त्व-सञ्ज्ञयाऽऽहारमार्गणाश्चतुः-पञ्च-षट्-त्रि-त्रि-चतुरष्ट-सप्त-चतुः-षड्-द्वि-षट्-द्वि-द्वि भेदाः ।

गति, जाति, काय, योग, वेद, कषाय, ज्ञान, संयम, दर्शन, लेश्या, भव्य, सम्यक्त्व, संज्ञि अने आहार मार्गणाना अनुक्रमे चार, पांच, छ, त्रण, त्रण, चार, आठ, सात, चार, छ, बे, छ, बे अने बे भेद छे. ते आ प्रमाणे—

गति-४-देवगति, मनुष्यगति, तिर्यचगति अने नरकगति ।

जाति-५-एकेंद्रिय, त्रैकेंद्रिय, त्रैकेंद्रिय, चतुरिंद्रिय अने पंचेंद्रियजाति ।

काय-३-पृथ्वीकाय, अण्काय, तेउकाय, वायुकाय, वनस्पतिकाय अने त्रसकाय ।

योग-३-मनोयोग, वचनयोग अने काययोग ।

वेद-३-पुरुषवेद, स्त्रीवेद अने नपुंसकवेद ।

कषाय-४-क्रोधकषाय, मानकषाय, मायाकषाय अने लोभकषाय ।

જ્ઞાન-૮-મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન, મનઃપર્યવજ્ઞાન, કેવલજ્ઞાન, મત્યજ્ઞાન, શ્રુતાજ્ઞાન અને વિભંગ-જ્ઞાન ।

સંયમ-૭-સામાયિક, હેદોપસ્થાપનીય, પરિહારવિશુદ્ધિ, સૂક્ષ્મસંપરાય, ચથારૂયાત, દેશવિરતિ અને અવિરતિ ।

દર્શન-૪-ચક્ષુદર્શન, અચક્ષુદર્શન, અવધિદર્શન અને કેવલદર્શન ।

લેશ્યા-૬-કૃષ્ણલેશ્યા, નીલલેશ્યા, કાપોતલેશ્યા, તેજો-લેશ્યા, પદ્મલેશ્યા અને શુક્લલેશ્યા ।

ભવ્ય-૨-ભવ્ય અને અભવ્ય ।

સમ્યક્ત્વ-૬-ઔપશમિક, ક્ષાયોપશમિક, ક્ષાયિક, સાસ્વા-દન, મિશ્ર અને મિથ્યાત્વ ।

સંજ્ઞિ-૨-સંજ્ઞી અને અસંજ્ઞી ।

આહાર-૨-આહાર અને અણાહાર ।

હવે માર્ગજ્ઞાને વિષે જીવસ્થાન કહે છે—

૫૦. સુરનરકવિભક્તમતિશ્રુતાવધિજ્ઞાનદર્શનક્ષાયિકૌપશમિક-ક્ષાયોપશમિકસંજ્ઞિપદ્મશુક્લાસુ પર્યાપ્તાઽપર્યા-પ્તસંજ્ઞિનૌ ।

દેવગતિ, નરકગતિ, વિભંગજ્ઞાન, મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન, અવધિદર્શન; ક્ષાયિક, ઔપશમિક અને ક્ષાયોપશમિકસમ્યક્ત્વ, સંજ્ઞિ, પદ્મલેશ્યા અને શુક્લલેશ્યા પ તેર

માર્ગળાને ત્રિવે પર્યાપ્તસંજ્ઞિપંચેન્દ્રિય અને અપર્યાપ્તસંજ્ઞિપંચેન્દ્રિય
 ષ વે જીવના મેદ હોય છે ।

૫૧. નરે સાસઙ્ગ્યપર્યાપ્તૌ ।

મનુષ્યગતિમાર્ગળામાં અસંજ્ઞી અપર્યાપ્ત સહિત તે (ત્રે) પટલે
 પંચેન્દ્રિય સંજ્ઞિ પર્યાપ્તો અને અપર્યાપ્તો તથા અસંજ્ઞિઅપર્યાપ્તો
 પમ વ્રજ જીવના મેદ હોય છે ।

૫૨. તેજસ્યાં સવાદરાપર્યાપ્તૌ ।

તેઓલેશ્વામાં વાદરપકેન્દ્રિય અપર્યાપ્તસહિત તે (ત્રે) પટલે
 સંજ્ઞિ પર્યાપ્તો અને અપર્યાપ્તો તથા વાદર પકેન્દ્રિય અપર્યાપ્ત ષ
 વ્રજ જીવના મેદ હોય છે ।

૫૩. સ્થાવરે એકેન્દ્રિયે પ્રથમાનિ ચત્વારિ ।

(પાંચ) સ્થાવરકાયમાં અને પકેન્દ્રિયજાતિમાં પહેલા ચાર
 જીવસ્થાન હોય. તે આ-સૂક્ષ્મપર્યાપ્તો અને અપર્યાપ્તો તથા
 વાદર પર્યાપ્તો અને અપર્યાપ્તો ।

૫૪. અસંજ્ઞિનિ પ્રથમાનિ દ્વાદશ ।

અસંજ્ઞિમાં પહેલા બાર (સંજ્ઞિ પર્યાપ્તો અને અપર્યાપ્તો ષ
 ત્રે વર્ગી) જીવસ્થાન હોય ।

૫૫. વિકલે દ્વે દ્વે ।

વિકલેન્દ્રિય-વેદંદ્રિય, તેદંદ્રિય અને ચર્હરિન્દ્રિયમાં વે વે
 જીવસ્થાન તે આ-પર્યાપ્તો અને અપર્યાપ્તો ।

૫૬. ત્રસે અન્ત્યાનિ દશ ।

પ્રસકાયમાં છેલ્લા દસ જીવસ્થાન હોય તે આ-બેદ્વિદ્ય, તેદ્વિદ્ય, ચડરિદ્વિદ્ય, અસંજ્ઞિપચ્ચેદ્વિદ્ય અને સંજ્ઞિપચ્ચેદ્વિદ્ય પાંચ પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા એમ દસ ।

૫૭. અયતાઽઽહારતિર્યક્તનુકષાયાઽજ્ઞાનદ્વયપ્રથમલેશ્યાત્રિક-
ભવ્યાઽભવ્યાઽચક્ષુઃનપુંસકમિથ્યાત્વે સર્વાણિ ।

અયત-અવિરતિ, આહારી, તિર્યચ્ચગતિ, કાયયોગી, ધ કષાયી, મતિઅજ્ઞાની, શ્રુતઅજ્ઞાની, પ્રથમલેશ્યાત્રિક-કૃષ્ણ, નીલ અને કાપોત, ભવ્ય, અભવ્ય, અચક્ષુદર્શની, નપુંસકવેદી, અને મિથ્યાત્વી એમાં વધા જીવસ્થાનો હોય ।

૫૮. કેવલજ્ઞાનદર્શનસંયમપશ્ચકમનોજ્ઞાનદેશમનોમિશ્રે
સંજ્ઞિપર્યાપ્તઃ ।

કેવલજ્ઞાની, કેવલદર્શની, સંયમપશ્ચક-સામાયિક, હેદો-પસ્થાપનીય, પરિહારવિશુદ્ધિ, સૂક્ષ્મસંપરાય અને યથાહ્યાત-સંયમી-ચારિત્રી, મનઃપર્યવજ્ઞાની, દેશવિરતિ. મનોયોગી, અને મિશ્રસમ્યક્ત્વી એમાં સંજ્ઞિપર્યાપ્ત જીવસ્થાન હોય ।

૫૯. વચનેઽન્ત્યપર્યાપ્તપશ્ચકમ્ ।

વચનયોગીમાં છેલ્લા પાંચ પર્યાપ્તા તે-પર્યાપ્ત બેદ્વિદ્ય, પર્યાપ્ત તેદ્વિદ્ય, પર્યાપ્ત ચડરિદ્વિદ્ય તથા પર્યાપ્ત સંજ્ઞી અને અસંજ્ઞી પચ્ચેદ્વિદ્ય જીવસ્થાન હોય ।

૬૦ ચક્ષુષિ ત્રિકમ્ ।

ચક્ષુદર્શનીને ષિષે છેલ્લા ત્રણ-ચડરિદ્વિદ્ય, સંજ્ઞી પચ્ચેદ્વિદ્ય અને અસંજ્ઞી પચ્ચેદ્વિદ્ય જીવસ્થાન હોય ।

६१. स्त्रीनरपञ्चाक्षे चत्वारोऽन्त्याः ।

स्त्रीवेदी, पुरुषवेदी अने पंचेंद्रिय ए व्रणने विषे छेल्ला असंज्ञी पंचेंद्रिय अने संज्ञी पंचेंद्रिय ए बे अपर्याप्ता अने पर्याप्ता एम चार जीवस्थान होय ।

६३. अनाहारेऽपर्याप्तषट्कं ससञ्ज्ञिद्वयम् ।

अनाहारीने विषे बे संज्ञीसहित छ अपर्याप्ता पटले संज्ञी अपर्याप्तो अने पर्याप्तो, सूक्ष्म एकेंद्रिय, वादर एकेंद्रिय, बेहेंद्रिय, तेहेंद्रिय, चउरिंद्रिय अने असंज्ञी पंचेंद्रिय ए छ अपर्याप्ता एम आठ जीवस्थान होय ।

६३. असूक्ष्मापर्याप्तं सास्वादने ।

सास्वादनसमकृतीमां सूक्ष्म एकेंद्रिय अपर्याप्ता विना पूर्वोक्त सात भेद होय ।

हवे मार्गणास्थानोमां गुणस्थान कहे छे—

६४. तिरश्चि सुरनारके नरसञ्ज्ञिपञ्चेन्द्रियभव्यत्रसे एक-
विकलभूदकवृक्षे तेजोवायवभव्ये वेदत्रिकषाये लोभेऽ-
यतेऽज्ञानत्रिके चक्षुरचक्षुषोर्यथाख्याते मनोज्ञाने
सामायिकच्छेदे परिहारे केवलद्विके मतिश्रुतावधिद्विक
औपशमिके वेदके क्षायिके मिथ्यात्वत्रिके देश-
सूक्ष्मसम्पराये योगाहारशुक्ललेश्यास्वसञ्ज्ञिद्वि-
लेश्यानाहारे

પન્ચ-ચતુઃ-સર્વ-દ્વચે-ક-નવ-દશ-ચતુ-ત્રિ-
 દ્વાદશા-ન્યચતુ-ર્યતાદિસપ્ત-ચતુ - દ્વર્ય - ન્યદ્વચ-
 યતાદિનવા - ષ્ટ-ચતુ -રેકાદશાઽઽદ્ય-ત્રિ-સ્વ-સ્વ-
 ત્રયોદશ-દ્વિ-ષ્ટ્-સપ્ત-પ્રથમાન્ત્યયુગ્મ-યુગયત્ત્વ-
 ગુણાઃ ।

તિર્યચગતિમાં પ્રથમના પાંચ ગુણસ્થાન. દેવગતિ અને નરકગતિમાં પ્રથમના ચાર ગુણસ્થાન. મનુષ્યગતિ, સંજ્ઞિપંચેન્દ્રિય, ભવ્ય અને વ્રસકાયમાં બધા ગુણસ્થાન. પક્ષેન્દ્રિય, વિકલેન્દ્રિય, પૃથ્વીકાય, અપ્કાય અને ષનસ્પતિકાયમાં પ્રથમના બે ગુણસ્થાન. તેડકાય, વાયુકાય અને અભવ્યમાં પ્રથમનું એક ગુણસ્થાન. ત્રણવેદ-સ્ત્રીવેદ પુરુષવેદ નપુંસકવેદ, ક્રોધ, માન અને માયામાં પ્રથમના નવ. લોભમાં દશ. અચત-અવિરતમાં પ્રથમના ચાર. મતિ અજ્ઞાન, શ્રુત અજ્ઞાન અને વિભંગજ્ઞાનમાં પ્રથમના ત્રણ. ચક્ષુદર્શન અને અચક્ષુદર્શનમાં પ્રથમના બાર ગુણસ્થાન. યથાખ્યાતચારિત્રમાં છેલ્લાં ચાર ગુણસ્થાન. મન-પર્યાયજ્ઞાનમાં પ્રમત્ત આદિ સાત ગુણસ્થાન. સામાયિક અને છેદોપસ્થાપનીયચારિત્રમાં પ્રમત્તઆદિ ચાર. પરિહારવિશુદ્ધિ-ચારિત્રમાં પ્રમત્તઆદિ બે. કેવલજ્ઞાન અને કેવલદર્શનમાં છેલ્લાં બે ગુણસ્થાન. મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન અને અવધિદર્શનમાં અવિરતસમ્યગ્દષ્ટિ આદિ નવ. ઔપશમિકસમ્યક્ત્વમાં અવિરતસમ્યગ્દષ્ટિ આદિ આઠ. વેદક-ક્ષયોશમ-સમ્યક્ત્વમાં અવિરતસમ્યગ્દષ્ટિ આદિ ચાર, શ્વાયિકસમ્યક્ત્વમાં અવિરત-સમ્યગ્દષ્ટિ આદિ અગિયાર. મિથ્યાત્વત્રિક-મિથ્યાત્વ, સાર્થવાદન

अने मिश्रदृष्टिमां अनुक्रमे पहेलुं बीजुं अने त्रीजुं गुणस्थान. देशविरतमां पांचमुं. सूक्ष्मसंपरायचारित्रमां दशमुं गुणस्थान. मनोयोग, वचनयोग, काययोग, आहारमार्गणा अने शुक्ल-लेश्यामां प्रथमना तेर गुणस्थान. असंज्ञिमां प्रथमनां बे. कृष्ण, नील अने कापोत लेश्यामां प्रथमना छ. पद्म अने शुक्ललेश्यामां प्रथमना सात. अनाहारमां प्रथमना बे, छेल्लां बे सहित अविरत-सम्यग्दृष्टि गुणस्थानक होय छे.

हवे मार्गणास्थानोमां योग कहे छे—

६५. अनाहारे, नरगति-पञ्चेन्द्रिय-त्रस-काया-ऽचक्षु-नैर-
नपुंसक-कषाय - क्षायिक - क्षायोपशमिकसम्यक्त्व-
सञ्ज्ञि-लेश्याषट्काऽऽहार-भव्य-मति-श्रुताऽ-वधि-
द्विके, तिर्यगयत-स्त्री-सास्वादन-व्यज्ञानोपशमाऽ-
भव्य-मिथ्यात्वे सुरनरके स्थावर एकाक्षे पवने-
ऽसञ्ज्ञिनि विकले मनो-वचः-सामायिक-च्छेद-
चक्षु-र्मनोज्ञाने केवलद्विके परिहार-सूक्ष्मे मिश्रे देशे
यथाख्याते

कर्मण-सर्वा-ऽऽहारकद्विकोनौ-दारिकद्विकोन-कर्म-
गौदारिकद्विक-सवैक्रियद्विका-ऽन्त्यवाग्गुग् - वैक्रिय-
द्विकोना-ऽकर्मगौदारिकमिश्र-साद्याऽन्त्यमनोवागौदा-

रिककार्मण - समनोवचश्चतुष्कौदारिक - सवैक्रिय- सवैक्रियद्विक-सकार्मणौदारिकमिश्रा योगाः ।

अनाहारमार्गणामां कार्मणकाययोग. मनुष्यगति, पंचेंद्रियजाति, त्रसकाय, काययोग, अचक्षुदर्शन, पुरुषवेद, नपुंसकवेद, क्रोध, मान, माया, लोभ, क्षायिकसमकृति, क्षायोपशमिकसमकृति संज्ञी, छलेश्या, आहारक, भव्य, मतिज्ञान, श्रुतज्ञान, अवधिज्ञान अने अवधिदर्शन मार्गणाभोमां पंद्र योग. तिर्यचगति, स्त्रीवेद, अविरत, सास्वादनसम्यक्त्व, मतिअज्ञान, श्रुतअज्ञान, त्रिभंगज्ञान, उपशमसम्यक्त्व, अभव्य अने मिथ्यात्वमां आहारकद्विक-आहारक अने आहारकमिश्रविना तेर योग. देवगति अने नरकगतिमां ए तेर औदारिकद्विक-औदारिक अने औदारिकमिश्रविना अगियार योग. पृथ्वीकाय, अण्काय, तेउकाय अने वनस्पतिकायमां कार्मण अने औदारिकद्विक एम त्रण योग. एकेंद्रिय अने वायुकायमां पूर्वोक्त त्रण अने वैक्रियद्विक एम पांच योग. असंज्ञिमां ते पांच असत्यामृषारूप अंत्यवचनयोग सहित छ योग. वेइंद्रिय, तेइंद्रिय अने चउरिंद्रियमां ते छ वैक्रियद्विक-रहित चार योग. मनोयोग, वचनयोग, सामायिक, छेदोपस्थापनीय चारित्र, चक्षुदर्शन अने मनःपर्यायज्ञानमां कार्मण अने औदारिकमिश्ररहित बाकी तेर योग. केवलज्ञान अने केवलदर्शनमां प्रथम अने अंत्य मनोयोग अने वचनयोग सहित औदारिक अने कार्मणकाययोग एम सात योग. परिहारविशुद्धि अने सूक्ष्मसंपरायचारित्रमां मनना अने वचनना चार चार योग सहित औदारिककाययोग एम नव योग. मिश्रसमकृतिमां ते नव योग वैक्रियकाययोग सहित दश योग. देशविरतमां

ते नव वैक्रियद्विक सहित अगियार योग. यथाख्यातचारित्रमां तेज नव योग, कार्मण अने औदारिकमिश्रयोगसहित अगियार योग होय.

हवे मार्गणास्थानोमां उपयोग कहे छे—

६६. सुरतिर्यग्नरकायते त्रसयोगवेदशुक्लाहारनरपञ्चेन्द्रिय-
सञ्ज्ञिभव्ये चक्षुरचक्षुले श्यापञ्चकषाये चतुरक्षास-
ञ्ज्ञिनि एकद्वित्र्यक्षस्थावरे त्र्यज्ञानाभव्यमिथ्यात्वसा-
स्वादने केवलद्विके क्षायिकयथाख्याते देशे मिश्रेऽ-
नाहारे ज्ञानसंयमचतुष्कोपशमवेदकावधिदर्शने-
ऽमनःकेवलद्विक-सर्वाऽकेवलद्विका - ज्ञानदर्शनद्विका-
ऽचक्षुस्त्र्यज्ञानदर्शनद्वय-स्वद्विका-नज्ञानत्रिक-दर्शन-
ज्ञानत्रिकसाज्ञानाऽचक्षुर्मनोज्ञानज्ञानचतुष्कदर्शनत्रिका
उपयोगाः ।

देशगति, तिर्येचगति, नरकगति अने अविरतमां मनः-
पर्याय अने केवलद्विक-केवलज्ञान अने केवलदर्शन बिना नव
उपयोग. त्रसकाय, योग-मन, वचन अने काया वेद-स्त्री,
पुरुष अने नपुंसक, शुक्ललेश्या, आहार, मनुष्यगति, पंचेन्द्रिय-
जाति, संज्ञी अने भव्यमां बार उपयोग. चक्षुदर्शन, अचक्षुदर्शन,
कृष्णादि पांच लेश्या अने क्रोध आदि चार कषायमां केवल-
द्विकबिना दश उपयोग. चउरिन्द्रिय अने असंज्ञिमां बे अज्ञान-
मतिअज्ञान अने श्रुतअज्ञान अने बे दर्शन-चक्षुदर्शन अने

अचक्षुदर्शन एव चार उपयोग. एकेंद्रिय, वेदेंद्रिय, तेदेंद्रिय अने स्थावरमां ते चार चक्षुदर्शन रहित त्रण उपयोग. त्रण अज्ञान-मतिअज्ञान, श्रुतअज्ञान अने विभंगज्ञान, अभव्य, मिथ्यात्व अने सास्वादनमां त्रण अज्ञान अने वे दर्शन-चक्षुदर्शन अने अचक्षुदर्शन एव पांच उपयोग. केवलद्विकमां केवलज्ञान अने केवलदर्शन एव वे उपयोग. क्षायिकसम्बन्ध अने यथाख्यात-चारित्रमां अज्ञानत्रिक-मतिअज्ञान, श्रुतअज्ञान अने विभंगज्ञान विना नव उपयोग. देशविरतमां त्रण दर्शन-चक्षु अचक्षु अने अवधिदर्शन अने त्रण ज्ञान-मतिज्ञान, श्रुतज्ञान अने अवधिज्ञान एव छ उपयोग. मिश्रदृष्टिमां तेज त्रण दर्शन अने त्रण ज्ञान अज्ञानसहित होय. अनाहारमां चक्षुदर्शन अने मनःपर्यायज्ञान विना दस उपयोग ज्ञानचतुष्क-मतिज्ञान, श्रुतज्ञान, अवधिज्ञान, अने मनःपर्यायज्ञान, संयमचतुष्क-सामायिकचारित्र, छे शेषस्थापनीय, परिहारविशुद्धि, सूक्ष्मसंपरायचारित्र, उपशमसमकित, वेदक-क्षायोपशमिकसमकित अने अवधिदर्शनने त्रिषे ज्ञानचतुष्क-मतिज्ञान, श्रुतज्ञान, अवधिज्ञान अने मनःपर्यायज्ञान अने दर्शनत्रिक-चक्षुदर्शन, अचक्षुदर्शन अने अवधिदर्शन एव सान उपयोग होय.

हवे मार्गणास्थानोमां लेश्या जणावे छे—

६७. एकाक्षासञ्जिभूदकवृक्षे नारकविकलाग्निवाते यथा-
ख्यातसूक्ष्म-केवलद्विके शेषे चतुस्त्रिशुक्लषड्लेश्याः ।

एकेंद्रिय, असंज्ञी, पृथ्वीकाय, अप्काय अने वनस्पतिकायमां प्रथम चार लेश्या. नारकी, विकलेंद्रिय, अग्निकाय अने

वायुकायमां पहेली त्रण लेश्या. यथाख्यात, सूक्ष्मसंपराय-
चारित्र, केवलज्ञान अने केवलदर्शनमां शुक्ललेश्या. शेष-बाकी
देवगति, तिर्यचगति, मनुष्यगति, पंचेंद्रिय, त्रसकाय, त्रण
योग, त्रण वेद, चार कपाय, मतिज्ञान, श्रुतज्ञान, अवधिज्ञान,
मनःपर्यायज्ञान, मतिअज्ञान, श्रुतअज्ञान, विभंगज्ञान, सामायिक,
छेदोपस्थापनीय, परिहारविशुद्धि, देशविरत, अविरत, चक्षु-
दर्शन, अचक्षुदर्शन, अवधिदर्शन, भव्य, अभव्य, क्षायिक,
क्षायोपशमिक, औपशमिक, सास्वादन, मिश्र, मिथ्यात्व, संज्ञी,
आहारक अने अनाहारक ए एकतालीश मार्गणामां छ लेश्या
होय छे.

हवे मार्गणास्थानोमां पोताना स्थाननी अपेक्षाए अल्पबहुत्व
प्ररूपे छे—

६८. (नर-नारक-देव-तिर्यञ्चः) स्तोकाऽसङ्ख्यद्विकाऽन-
न्तगुणाः ।

मनुष्यो, नारकी देवता अने तिर्यचोथी थोडा होय छे.
तेथी नारकी असंख्यातगुण तेथी देवता असंख्यातगुणा अने
तेथी तिर्यचो अनंतगुण होय छे.

हवे इंद्रियद्वारमां अल्पबहुत्व कहे छे—

६९. पञ्चचतुस्त्रिद्वयेकाक्षाः) स्तोकाधिकत्रयाऽनन्तगुणाः ।

पंचेंद्रिय थोडा, तेथी चउरिंद्रिय विशेषाधिक, तेथी
बेइंद्रिय विशेषाधिक अने तेथी एकेंद्रिय अनंतगुण होय छे

हवे कायद्वारमां अल्पबहुत्व जणावे छे—

७०. त्रसस्तोकाग्न्यसङ्ख्यपृथ्व्यब्वायवधिकवृक्षाऽनन्तगुणाः ।

त्रसकाय थोडा, तेथी अग्निकाय असंख्यातगुणा, तेथी पृथ्वीकाय विशेष अधिक, तेथी अप्काय विशेष अधिक, तेथी वायुकाय विशेष अधिक अने तेथी वनस्पतिकाय अनंतगुणा होय छे.

हवे योगद्वारमां अल्पबहुत्व जणावे छे—

७१. (मनोवाक्काययोगवन्तः) स्तोकाऽसंख्याऽनन्तगुणाः ।

मनोयोगवाला थोडा छे, तेथी वचनयोगवाला असंख्यातगुणा अने काययोगवाला तेथी अनंतगुणा होय छे.

हवे वेदद्वारमां अल्पबहुत्व कहे छे—

७२. (पुंस्त्रिकलीबाः) स्तोकसङ्ख्याऽनन्तगुणाः ।

पुरुषो थोडा. तेथी स्त्रियो संख्यातगुण तेथी नपुंसक अनंतगुणा छे.

हवे कषायद्वारमां अल्पबहुत्व कहे छे—

७३. मानि-क्रोधि-मायि-लोभिनो अधिकाः (क्रमेण) ।

मानी थोडा, तेथी क्रोधी विशेष अधिक, तेथी मायी विशेष अधिक अने तेथी लोभी विशेष अधिक होय छे.

हवे ज्ञानद्वारमां अल्पबहुत्व जणावे छे—

७४. मनोज्ञानस्तोकाऽवध्यऽसङ्ख्यमतिश्रुतसमाधिकविभङ्गाऽसङ्ख्यकेवल्यनन्तमतिश्रुताऽज्ञानसमाऽनन्तगुणाः ।

मनःपर्यायज्ञानी थोडा, तेथी अवधिज्ञानी असंख्यात-
गुणा, तेथी मतिज्ञानी-श्रुतज्ञानी विशेष अधिक परस्पर
सरखा, तेथी विभंगज्ञानी असंख्यातगुणा, तेथी केवलज्ञानी
अनंतगुणा अने तेथी मतिप्रज्ञानी-श्रुतअज्ञानी अनंतगुणा मांहे-
मांहे सरखा.

हवे संयमद्वारमां अल्पबहुत्व जणावे छे—

७५. सूक्ष्मस्तोक-परिहार-यथाख्यातसङ्ख्य-च्छेद-सामा-
यिकसङ्ख्य-देशाऽसङ्ख्याऽयताऽनन्तगुणाः ।

सूक्ष्मसंपरायसंयभी थोडा, तेथी परिहारविशुद्धिवाला
संख्यातगुणा तेथी यथाख्यातचारित्रवाला संख्यातगुणा तेथी
छेदोपस्थापनीयचारित्रवाला संख्यातगुणा, तेथी सामायिक-
चारित्रवाला संख्यातगुणा, तेथी देशविरत असंख्यातगुणा,
तेथी अविरत अनन्तगुणा होय छे.

हवे दर्शनद्वारमां अल्पबहुत्व कहे छे—

७६. अवधिस्तोक-चक्षुरसङ्ख्य-केवला-ऽचक्षुरनन्तगुणाः ।

अवधिदर्शनवाला थोडा, तेथी चक्षुदर्शनवाला असंख्या-
तगुणा; तेथी केवलदर्शनवाला अनंतगुणा अने तेथी अचक्षु-
दर्शनवाला अनंतगुणा होय छे

हवे लेश्याद्वारमां अल्पबहुत्व कहे छे—

७७. उत्क्रमात्-स्तोक-सङ्ख्यद्विकानन्तद्विकाधिका लेश्याः ।

पञ्चानुपूर्णीथी लेश्या कहेवी शुक्ललेश्या, पद्मलेश्या,

તેજોલેશ્યા, કાપોતલેશ્યા, નીલલેશ્યા અને કૃષ્ણલેશ્યા. તેમાં શુકલલેશ્યાવાલા થોડા, તેથી પદ્મલેશ્યાવાલા સંખ્યાતગુણ । તેથી તેજોલેશ્યાવાલા સંખ્યાતગુણ, તેથી કાપોતલેશ્યાવાલા અનંત ગુણ, તેથી નીલલેશ્યાવાલા વિશેષ અધિક અને તેથી કૃષ્ણલેશ્યાવાલા વિશેષ અધિક હોય છે.

હવે ભવ્યદ્વારમાં અલ્પબહુત્વ જણાવે છે—

૭૮. અભવ્યસ્તોકેતરાઽનન્તાઃ ।

અભવ્ય થોડા, તેથી ભવ્ય અનંતગુણ હોય છે.

હવે સમ્યક્ત્વદ્વારમાં અલ્પબહુત્વ જણાવે છે—

૭૯. સાસ્વાદનસ્તોકૌપશમિક-મિશ્રસંખ્યવેદકાઽસંખ્ય-ક્ષાયિક-મિથ્યાત્વાઽનન્તાઃ ।

સાસ્વાદન સમકિતી થોડા, તેથી ઔપશમિક સમકિતી સંખ્યાતગુણ, તેથી મિશ્રસમકિતી સંખ્યાતગુણ, તેથી વેદક-ક્ષાયોપશમિક સમકિતી અસંખ્યાતગુણ, તેથી ક્ષાયિકસમકિતી અનંતગુણ અને તેથી મિથ્યાદષ્ટિ અનંતગુણ હોય છે.

હવે સંજ્ઞીદ્વારમાં અલ્પબહુત્વ કહે છે—

૮૦. સંજ્ઞીસ્તોકેતરાનન્તાઃ ।

સંજ્ઞી જીવો થોડા, તેથી અસંજ્ઞી અનંતગુણ.

હવે આહારદ્વારમાં અલ્પબહુત્વ કહે છે—

૮૧. અનાહારસ્તોકેતરાસંખ્યાઃ ।

અનાહારી જીવો થોડા, તેથી આહારી અસંખ્યાતગુણ.

हवे कर्मबंधना हेतुओ कहे छे—

८२. मिथ्यात्वाविरतिकषाययोगा बन्धहेतवः ।

मिथ्यात्व, अविरति, कषाय अने योग ए चार कर्मबंधना हेतुओ छे.

हवे गुणस्थानोमां बंधना मूलहेतुओने विचारे छे—

८३. एक-चतुः-पञ्च-त्रिगुणेषु चतुस्त्रिद्वयेकप्रत्ययो बन्धः ।

एक-प्रथम मिथ्यात्व गुणस्थानमां-मिथ्यात्व,अविरति,कषाय अने योग ए चार बंध हेतुओ होय छे; सास्वादन, मिश्र, अविरत अने देशविरत ए चार गुणस्थानोमां-अविरति, कषाय, अने योग ए त्रण बंध हेतुओ होय छे; प्रमत्त, अप्रमत्त, अपूर्वकरण, अनिवृत्तिबादर अने सूक्ष्मसंपराय ए पांच गुण-स्थानोमां-कषाय अने योग ए बे बंध हेतुओ होय छे अने उपशांतमोह, क्षीणमोह अने सयोगिकेवली ए त्रण गुणस्थानोमां एक योग ज बंध हेतु छे.

८४. अभिग्रहेतराभिनिवेशसंशयानाभोगज - मनइन्द्रियाऽ-

नियम-षड्जीववध - कषायनोकषाय-सत्यमनआद्या
अजिनाहारकद्विकबन्धहेतवः ।

आभिग्रहिक,अनाभिग्रहिक, अभिनिवेशिक, सांशयिक अने अनाभोग ए पांच मिथ्यात्व; मन अने पांच इंद्रियोनो असंयम तथा पृथ्वी, पाणी, अग्नि, वायु, वनस्पति अने त्रस जीवोनी हिंसा ए बार अविरति; अनंतानुबंधि क्रोध विगेरे सोल कषाय तथा हास्यादि छ अने त्रण वेद ए नव नोकषाय, एम पचीस कषाय; सत्यमन आदि पंदर योग एम सत्तावन जिन-

नाम अने आहारकद्विक वर्जी शेष प्रकृतिओना बंधना हेतुओ छे. जिननाम अने आहारकद्विक समकित अने संयमथी बंधास छे माटे एनुं वर्जन कर्युं.

८५. न सम्यक्त्वमिश्रबन्धनसङ्घातानाम् ।

समकितमोहनीय अने मिश्रमोहनीयनो बंध होतो नथी. बंधननो अने संघातननो औदारिक आदि क्षरीरमां समावेश थनो होवाथी ए प्रकृतिओ बंधमां ग्रहण करी नथी.

८६. कृष्णादिविंशतौ वर्णगन्धरसस्पर्शाः ।

कृष्णवर्णनाम आदि वीस प्रकृतिओमांथी वर्णनाम, रसनाम, गंधनाम अने स्पर्शनाम ए चार प्रकृतिओ बंधमां गणवानी छे.

हवे गुणस्थानोमां प्रकृतिबंध जणावे छे—

८७. अजिनाहारकद्विको—ऽनरकत्रिकजातिस्थावरचतुष्क—
हुण्डातपसेवार्त्तनपुंसकमिथ्यात्वो—ऽतिर्यक्स्त्यानर्द्धि—
दौर्भाग्यत्रिकानन्तकषायमध्यसंस्थानसंहननचतुष्क—
नीचोद्योताशुभगमस्त्र्यायुर्द्विकः सतीर्थायुर्द्विको—ऽवज्र—
नरत्रिकाप्रत्याख्यानौदारिकद्विको—ऽप्रत्याख्यानावरणो—
ऽशोकारत्यस्थिरद्विकायशोऽसातः साहारकद्विको—ऽसु—
रायुष्काद्याऽनिद्राद्विकषडसुरद्विकषत्रेन्द्रियशुभगमत्रस—
नवाऽनौदारिकतनूपाङ्गसमनिर्माणजिनवर्णागुरुल—

ઘુચતુષ્કસપ્તમો-ઽહાસ્યરતિકુત્સાભય-પ્રથમો-ઽપુંવે-
દાન્ત્ય-ક્રોધાદિચતુર્ભાગોઽલોભસૂક્ષ્માન્તાદર્શનચતુષ્ક-
જ્ઞાનાવૃત્યન્તરાયો-ઽચયશસ્કાઃ । (ત્રિષુ સાતઃ)

બંધમાં ઓછે ૧૨૦ પ્રકૃતિ હોય છે. તે આ પ્રમાણે-જ્ઞાના-
વરણીય ૫, દર્શનાવરણીય ૯, વેદનીય ૨, મોહનીય ૨૬,
આયુષ્ય ૪, નામકર્મ ૬૭, ગોત્ર ૨ અને અંતરાય ૫, એ સર્વે
મળી ૧૨૦ । મિથ્યાત્વગુણસ્થાનમાં જિનનામ, આહારક અને
આહારક અંગોપાંગ સિવાય ૧૧૭ પ્રકૃતિ બંધમાં હોય । મિથ્યા-
દૃષ્ટિગુણસ્થાનના અંતમાં-નરકત્રિક-નરકગતિ નરકાનુપૂર્વી અને
નરકાયુષ્ય, જાતિચતુષ્ક-પકેન્દ્રિય, વેદેન્દ્રિય, તેદેન્દ્રિય અને
ચડરિન્દ્રિયજાતિ, સ્થાવરચતુષ્ક-સ્થાવર, સૂક્ષ્મ, અપર્યાપ્ત અને
સાધારણ, હુંડ, આતપ, સેષાર્ત્ત, નપુંસકવેદ અને મિથ્યાત્વ એ
સોલ પ્રકૃતિ વ્યુચ્છેદ જાય એટલે સાસ્વાદનગુણસ્થાનમાં ૧૦૧
પ્રકૃતિ બંધાય । સાસ્વાદનના અંતમાં-તિર્યંચત્રિક-તિર્યંચગતિ,
તિર્યંચાનુપૂર્વી અને તિર્યંચાયુષ્ય, સ્ત્યાનર્દ્ધિત્રિક-નિદ્રાનિદ્રા,
પ્રચલાપ્રચલા અને સ્ત્યાનર્દ્ધિ, દૌર્ભાગ્યત્રિક-દુર્ભગ, દુઃસ્વર અને
અનાદેય, અનંતચતુષ્ક-અનંતાનુબંધી ક્રોધ, માન, માયા અને
લોભ, મધ્યસંસ્થાનચતુષ્ક-ન્યગ્રોધ, સાદી, વામન અને કુબ્જ,
મધ્યસંહનનચતુષ્ક-ઋપમનારાચ, નારાચ, અર્ધનારાચ અને
કીલિકા, નીચગોત્ર, ઉદ્યોત, અશુભગમ-અશુભધિહાયોગતિ,
સ્ત્રીવેદ, આયુર્દ્ધિક-મનુષ્યાયુષ્ય અને દેશાયુષ્ય એ સત્તાવીસ
પ્રકૃતિઓનો અંત થવાથી એ સિવાય મિશ્રગુણસ્થાનમાં-
ચુમ્મોતેર બંધાય । તે ચુમ્મોતેર તીર્થંકરનામ અને આયુર્દ્ધિક-
મનુષ્યાયુષ્ય અને દેશાયુષ્ય (૭૪) સહિત ૭૭ અવિરતસમ્ય-

ગ્દષ્ટિગુણસ્થાનમાં બંધાય । અવિરત-ગુણસ્થાનને અંતે વજ્રક્રપ-
 મનારાચ સંઘયણ, નરત્રિક-મનુષ્યગતિ, મનુષ્યાનુપૂર્વી અને
 મનુષ્યાયુષ્ય, અપ્રત્યાખ્યાની ચાર કષાય, અને ઔદારિકદ્વિક-
 ઔદારિકશરીર અને ઔદારિકઅંગોપાંગ ૫ દસ પ્રકૃતિઓનો
 અંત થવાથી ૫ વિના દેશવિરતગુણસ્થાનમાં સડસઠ (૬૭)
 બંધાય । દેશવિરતને અંતે પ્રત્યાખ્યાનાવરણ ચાર કષાયનો અંત
 થવાથી ૫ વિના પ્રમત્તગુણસ્થાનમાં ૬૩ બંધાય । પ્રમત્તને અંતે
 શોક, અરતિ, અસ્થિરદ્વિક-અસ્થિર અને અશુભનામ, અપજશ
 અને અસાતાવેદનીય ૫ છ પ્રકૃતિઓનો અંત થવાથી ૫ છ
 પ્રકૃતિ રહિત અપ્રમત્તગુણસ્થાનમાં આહારકદ્વિક સહિત ૫૮
 જો ધાયુષ્ય બંધાય તો ૫૯. બંધાય । અપૂર્વકરણગુણસ્થાનના
 કાલના સાત ભાગ કરવા, તેમાં પ્રથમસપ્તમભાગમાં દેવાયુષ્ય-
 રહિત ૫૮ બંધાય । પ્રથમસપ્તમભાગના અંતમાં નિદ્રાદ્વિકનો અંત
 થવાથી, વીજા, ત્રીજા, ચોથા, પાંચમા અને છઠ્ઠા સપ્તમભાગમાં
 ૫૬ બંધાય । છઠ્ઠા સપ્તમભાગને અંતે દેવદ્વિક, પંચેન્દ્રિયજાતિ,
 શુભવિહાયોગતિ, ત્રસનવ-ત્રસ, વાદ્, પર્યાપ્ત, પ્રત્યેક, સ્થિર,
 શુભ, સુભગ, સુસ્વર અને આદેય, વૈક્રિય, આહારક, તૈજસ અને
 આહારક અંગોપાંગ, સમચતુરસ્ર, નિર્માણ, જિનનામ, વર્ણ-ગંધ-
 રસ-સ્પર્શનામ, અગુરુલઘુ, ઉપઘાત, પરાઘાત અને ઉચ્છ્વાસ
 ૫ ત્રીસ પ્રકૃતિઓનો અંત થવાથી સાતમા સપ્તમભાગમાં ૨૬
 બંધાય । સાતમા સપ્તમભાગના અંતે હાસ્ય, રતિ, કુત્સા અને
 મયનો વ્યવચ્છેદ થવાથી અનિવૃત્તિવાદરના પાંચ ભાગ છે
 તેના પ્રથમ ભાગમાં ૨૨ બંધાય । વીજા ભાગમાં પુરુષવેદરહિત
 ૨૧, ત્રીજે ભાગે અંત્ય-સંજ્વલન ક્રોધ વિના ૨૦, ચોથે ભાગે
 સંજ્વલન માન રહિત ૧૯, અને પાંચમે ભાગે સંજ્વલન માયા

रहित १८ नो बंध होय । त्यारपछी लोभ जवाथी १७ नो बंध सूक्ष्मसंपराय गुणस्थानके होय । हवे सूक्ष्मसंपरायने अंते दर्शनचतुष्क-चक्षुदर्शनावरण, अचक्षुदर्शनावरण, अवधिदर्शनावरण, केवलदर्शनावरण, मतिज्ञानावरण, भ्रुतज्ञानावरण, अवधिज्ञानावरण, मनःपर्यायज्ञानावरण, केवलज्ञानावरण, दानांतराय, लाभांतराय, भोगांतराय, उपभोगांतराय, वीर्यांतराय, उच्चगोत्र अने जशनामकर्म ए सोल प्रकृतिनो अंत थवाथी उपशांतमोह, क्षीणमोह अने सयोगी ए त्रण गुणस्थाने एक सातावेदनीयनो बंध होय, पछी सयोगी गुणस्थानने अंते सातावेदनीयना बंधनो अंत थाय छे. पछी आत्मा अबंध रहे छे ।

हवे नरकगतिमां बंधस्वामित्व कहे छे—

८८. अनन्त्ये नरके सुरवैक्रियाहारकद्विकदेवायुर्नरकसूक्ष्म-
विकलत्रिकैकेन्द्रियस्थावराऽऽतपा न ।

रत्नप्रभा आदि त्रण नरकमां देवद्विक, वैक्रियद्विक, आहारकद्विक, देवायुष्य, नरकत्रिक, सूक्ष्मत्रिक, विकलत्रिक, एकेंद्रिय, स्थावर अने आतप ए ओगणीश प्रकृति विना शेष १०१ प्रकृति ओघे बंधमां होय ।

८९. नरकोऽजिनो मिथ्यात्वे ।

मिथ्यात्वगुणस्थानमां जिननाम विना १०० नो बंध होय ।

९०. अनपुंमिथ्यात्वहुण्डसेवार्तः सास्वादने ।

सास्वादनगुणस्थानमां नपुंसकवेद, मिथ्यात्व, हुंड अने सेवात् ए विना ९६ बंधमां होय ।

९१. अनन्तमध्याकृतिसंहननाऽशुभगमनीचस्त्रीदौर्भाग्य-
स्त्यानगृद्धित्रिकोद्योततिर्यग्द्विकतिर्यग्नरायुष्को [नरौ-
दारिकद्विकऋषभो] मिथ्रे ।

मिथ्रगुणस्थानमां अनंतानुबंधिषतुष्क, न्यग्रोध, सादि, वामन अने कुब्ज ए चार संस्थान, ऋषभनाराच, नाराच, अर्धनाराच अने कीलिका ए चार संघयण, अशुभविहायोगति, नीचगोत्र, स्त्रीवेद, दौर्भाग्य, दुःस्वर, अनादेय, निद्रानिद्रा, प्रचलाप्रचला, धीणद्धि, उद्योत, तिर्यंचद्विक तिर्यंचनुं आयुष्य अने मनुष्यनुं आयुष्य ए छव्वीश प्रकृति विना ७० बंधाय ।

९२. सजिननरायुष्कोऽयते ।

अविरत सम्यक्त्वगुणस्थानमां जिननाम अने मनुष्यायुष्य सहित ९२ प्रकृति बंधाय ।

९३. पङ्कतो न तीर्थम् ।

पंकप्रभा भादि त्रण नरकमां तीर्थंकरनामनो बंध न होय तेथी त्यां ओघे १००, मिथ्यात्वे १००, सास्वादने ९६, मिथ्रे ७०, सम्यक्त्वे ७१, बंधमां होय ।

९४. माघवत्यां नरायुः ।

सातमी नरकमां मनुष्यायुष्यनो पण बंध न होय तेथी त्यां ओघे ९९ बंधाय ।

९५. नरद्विकोच्चौ मिथ्यात्वे ।

मिथ्यात्वगुणस्थानमां मनुष्यद्विक अने उच्चगोत्र ए न बंधाय तेशी प्रण विना ९६ नो बंध होय ।

९६. तिर्यगायुर्नपुंश्चतुष्कं सास्वादाने ।

सास्वादान गुणस्थानमां तिर्यचनुं आयुष्य अने नपुंश्चतुष्क-नपुंसकवेद, मिथ्यात्वमोहनीय, हुंडसंस्थान अने छेवटुं संघयण न बंधाय तेशी ए पांच विना ९१ बंधाय ।

९७. अनन्तचतुर्विंशतिर्मिश्रद्विके सनरद्विकोच्चः ।

मिश्र अने अविरतसम्यग्दृष्टि गुणस्थानमां अनंतानुबंधि आदि चोवीस प्रकृति विना-अनंतानुबंधिचतुष्क, मध्यम-संस्थान ४, मध्यमसंघयण ४ अशुभविहायोगति, नीचगोत्र, स्त्रीवेद, दौर्भाग्यत्रिक, थीणद्वित्रिक, उद्योत अने तिर्यचद्विक विना नरद्विक अने उच्चगोत्रसहित ७० प्रकृति बंधाय ।

हवे तिर्यचगतिमां बंध कहे छे—

९८. तिरश्चि पर्याप्तोऽनरकषोडशकः सास्वादाने ।

तिर्यचगतिमां पर्याप्तातिर्यचने (ओघे अने मिथ्यात्वे जिननाम अने आहारकद्विक विना ११७ नो बंध होय) सास्वादानमां नरकत्रिक, सूक्ष्मत्रिक, विकलत्रिक; एकेंद्रिय, स्थावर, आतप, नपुंसकवेद, मिथ्यात्व, हुंड अने छेवटुं ए सोल प्रकृति विना १०१ प्रकृतिनो बंध होब ।

९९. असुरायुरनन्तैकत्रिंशो मिश्रे ।

मिश्रे देवायुष्य अने अनंतानुबंधी आदि एकत्रीस—अनंतानुबंधी ४, मध्यमसंस्थान ४, मध्यमसंघयण ४, अशुभविहायोगति, नीचगोत्र, स्त्रीवेद, दुर्भगत्रिक, थीणद्वित्रिक, उद्योतनाम, तिर्यंचद्विक, तिर्यंचायुष्य, मनुष्यायुष्य, मनुष्यद्विक, औदारिकद्विक अने वज्रऋषभनाराच संघयण एम वत्रीश विना ६९ प्रकृति बंधाय ।

१०० ससुरायुरयते ।

अविरतगुणस्थानमां देवायुष्य सहित ७० प्रकृति बंधाय ।

१०१ अद्वितीयकषायो देशे ।

देशविरतगुणस्थानमां अप्रत्याख्यानीय चार कषाय विना ६६ प्रकृति बांधे ।

१०२ अपर्याप्तोऽजिनैकादशः ।

अपर्याप्ता तिर्यंच अने मनुष्य, जिननाम आदि अगीयार-जिननाम, देवद्विक, वैक्रियद्विक, आहारकद्विक, देवायुष्य अने नरकत्रिक ए अगीयार प्रकृति विना १०९ प्रकृति बांधे ।

हवे देवगतिने विषे बंध कहे छे—

१०३. एकेन्द्रियत्रिकं कल्पद्वये ।

नारकीनी जेम देवताने बंध कहेषो पण ओषे अने मिथ्यात्वगुणस्थानमां एकेंद्रिय, स्थावर अने आतप ए त्रण सहित कहेषो. वे देवलोकमां ए ज बंध कहेषो ।

१०४. अनुद्योतचतुष्कमासहस्रारात् ।

सहस्रार पल्लीना आनतविगेरे देवोमां उद्योत, तिर्यचद्विक
अने तिर्यचायुष्य विना बंध कहेवो ।

हवे इंद्रियमार्गणाने विषे बंध कहे छे—

१०५. एकेन्द्रियपृथ्व्यम्बुवृक्षविकलाः ।

एकेन्द्रिय, पृथ्वीकाय, अष्काय, वनस्पतिकाय अने विकलें-
द्रिय (अपर्याप्त तिर्यचनी जेम) मिथ्यात्वगुणस्थानमां
१०९ बांधे ।

१०६. न सूक्ष्मत्रयोदशः सास्वादने ।

सास्वादनगुणस्थानमां सूक्ष्मत्रिक, विकलत्रिक, एकेन्द्रिय,
स्थावर, आतप, नपुंसकवेद, मिथ्यात्व, हुंड अने छेवटुं ए
तेर प्रकृति विना ९६ बांधे ।

१०७. वाय्वग्न्योर्जिनैकादशनरत्रिकोच्चाः ।

वायुकाय अने अग्निकाय-जिननाम, देवद्विक, वैक्रियद्विक,
आहारकद्विक, देवायुष्य, नरकत्रिक, मनुष्यत्रिक अने उच्चगोत्र
ए पंदर प्रकृति विना १०५ प्रकृति बांधे । अने गुणठाणुं एक
ज मिथ्यात्व होय । अहिं निषेध पाछलना सूत्रथी आवे छे.

हवे योगमार्गणामां बंध कहे छे—

१०८. औदारिकमिश्रे नाहारकषट्कम् ।

औदारिकमिश्रकाययोगमां ओधे आहारकद्विक, देवायुष्य
अने नरकत्रिक ए छ प्रकृति विना ११४ होय ।

૧૦૯. મિથ્યાત્વે જિનપञ્ચકમ્ ।

મિથ્યાત્વગુણસ્થાનમાં જિનનામ, દેવદ્વિક અને વૈક્રિયદ્વિક
૫ પાંચ વિના ૧૦૯ બાંધે । નિષેધની અનુવૃત્તિ ચાલે છે ।

૧૧૦. સાસ્વાદને ઽતિર્યગ્નરાયુઃસૂક્ષ્મત્રયોદશકમ્ ।

સાસ્વાદનગુણસ્થાનમાં તિર્યંચાયુષ્ય, મનુષ્યાયુષ્ય, સૂક્ષ્મ-
ત્રયોદશ-સૂક્ષ્મત્રિક, વિકલત્રિક, પર્કેન્દ્રિય, સ્થાવર, આતપ,
નપુંસકવેદ, મિથ્યાત્વ, હુંડ અને છેવટું ૫ પંદર પ્રકૃતિ વિના
૯૪ બાંધે ।

૧૧૧. અનનન્તચતુર્વિંશતિરયતે જિનપञ્ચકમ્ ।

અવિરતગુણસ્થાનમાં અનંતાનુબંધિચતુષ્ક, મધ્યમસંસ્થાન
૪, મધ્યમસંઘયણ ૪, ઇશુભવિહાયોગતિ, નીચગોત્ર, સ્ત્રીવેદ,
દુર્ભંગત્રિક, થીળાત્રિક, ઉદ્યોત અને તિર્યંચદ્વિક ૫ ચોવીશ
પ્રકૃતિ વિના અને જિનપંચક-જિનનામ, દેવદ્વિક અને વૈક્રિય-
દ્વિક ૫ પાંચ પ્રકૃતિ સહિત ૭૫ બાંધે ।

૧૧૨. સાતં સયોગિનિ ।

સયોગિ ગુણસ્થાને ૫૬ સાતાવેદનીય જ બાંધે ।

૧૧૩. ન તિર્યંચનરાયુષી કાર્મણે ।

કાર્મણકાયયોગમાં તિર્યંચાયુષ્ય અને મનુષ્યાયુષ્ય સિવાય
ઔદારિકમિશ્રની જેમ બંધ જાણવો ।

૧૧૪. વૈક્રિયમિશ્રે ।

(વૈક્રિયકાયયોગમાં દેવતાની જેમ બંધ જાણવો) વૈક્રિય-

मिश्रकाययोगमां तिर्यंवायुष्य अने मनुष्यायुष्य विना बंध जाणवो ।

११५. औपशमिकस्य न देवमनुजयोरायुरयते ।

औपशमिकसम्यक्त्वमां भयते-अविरतगुणस्थानमां देव अने मनुष्यना आयुष्य सिवाय बंध जाणवो ।

११६. देशादौ सुरस्य ।

देशविरत आदि गुणस्थानमां देवायुष्य विना बंध जाणवो ।

११७. लेश्यात्रये नाहारकम् ।

११८. तीर्थ मिथ्यात्वे ।

प्रथम त्रण लेश्यामां ओघे आहारकत्रिक विना ११८ प्रकृति बंधमां होय । मिथ्यात्वगुणस्थानमां जिननाम विना ११७ बंधमां होय ।

११९. नरकनवकं तैजस्याम् ।

तेजोलेश्यामां नरकत्रिक, सूक्ष्मत्रिक अने विकलत्रिक ए नव विना १११ बंधमां होय ।

१२०. द्वादशकं च पद्मायाम् ।

पद्मलेश्यामां नरकत्रिक, सूक्ष्मत्रिक, विकलत्रिक, एकेंद्रिय, स्थावर अने भातप ए बार विना १०८ प्रकृति ओघे बंधमां होय ।

१२१. उद्योतचतुष्कमपि शुक्लायाम् ।

शुक्ललेश्यामां नरकत्रिक, सूक्ष्मत्रिक, विकलत्रिक, एकें-

द्रिय, स्थावर; आतप, उद्योत, तिर्यचद्विक्र अने तिर्यचायुष्क
ए सोल विना १०४ प्रकृति बंधमां होय ।

(बंधाधिकार समाप्त ।)

इवे १४ गुणस्थानोमां उदय कहे छे—

१२२. उदये सम्यक्त्वमिश्रे अपि ।

उदय पटले अनुभवथी कर्मनु भोगभावुं. बंधमां ओघे
१२० प्रकृतिओ होय छे. ज्यारे उदयमां समकितमोहनीय अने
मिश्रमोहनीय ए बे प्रकृतिओ पण होय छे. एथी उदयमां
ओघे १२२ होय छे.

१२३. १अजिनाहारकद्विकमिश्रसम्यक्त्वोऽ^२ सूक्ष्मत्रिकातप-
मिथ्यात्वोऽनरकानुपूर्वी कोऽ^३ ननन्तकषायस्थावरैक-
विकलाक्षानुपूर्वीत्रिकः समिश्रोऽ^४ मिश्रः ससम्यक्त्वा-
नुपूर्वी चतुष्कोऽ^५ प्रत्याख्याननरतिर्यगानुपूर्वी वैक्रिय-
द्विकसुरनरकत्रिकदौर्भाग्यानादेयद्विकोऽ^६ तिर्यग्गत्या-
युनी चोद्योतप्रत्याख्यानानावरणसाहारकद्विकोऽ^७ स्त्या-
नद्वित्रिकाहारकद्विकोऽ^८ सम्यक्त्वान्त्यसंहननत्रिकोऽ-
^९ हास्यषट्कोऽ^{१०} वेदसंज्वलनत्रिकोऽ^{११} लोभोऽ^{१२} नृष-
काऽन्त्येभद्विकोपान्त्योऽनिद्राद्विकोऽन्त्योऽ^{१३} ज्ञाना-
न्तरायपञ्चकदर्शनचतुष्कः सजिनोऽ^{१४} नौदारिका-
स्थिरगमद्विकप्रत्येकत्रिकसंस्थानषट्कागुरुवर्णचतुष्क-

નિર્માણ તૈજસકાર્મણવજ્રદુઃસ્વરસુસ્વરસાતાઽસાતાન્યત-
રોઽન્યાન્ત-સુભગાદેયયશો ઽન્યતરવેદનીયત્રસત્રિકપશ્ચે-
ન્દ્રિયનરગત્યાયુર્જિનોચ્ચઃ ।

૧. મિથ્યાત્વગુણસ્થાને—જિનનામ, આહારકદ્વિક-આહારકશરીર અને આહારક અંગોપાંગ, મિશ્રમોહનીય અને સમકિત-મોહનીય ૫ પાંચ સિવાય ૧૧૭ પ્રકૃતિઓ ઉદયમાં હોય છે ।

૨. સાસ્વાદનગુણસ્થાનમાં—સૂક્ષ્મત્રિક-સૂક્ષ્મ, અપર્યાપ્ત અને સાધારણ, આતપ, મિથ્યાત્વ અને નરકાનુપૂર્વી સિવાય ૧૧૧ પ્રકૃતિઓ ઉદયમાં હોય ।

૩. મિશ્રગુણસ્થાનમાં—અનંતાનુબંધિકષાય-ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ, સ્થાવર, એકેન્દ્રિય, વિકલેન્દ્રિય-ત્રેહ્ન્દ્રિય, તેહ્ન્દ્રિય અને ચડરિન્દ્રિય અને તિર્યંચાનુપૂર્વી મનુષ્યાનુપૂર્વી અને દેવાનુપૂર્વી ત્રણ આનુપૂર્વી રહિત અને મિશ્રમોહનીય સહિત ૧૦૦ પ્રકૃતિઓ ઉદયમાં હોય ।

૪. અવિરતગુણસ્થાનમાં—મિશ્રમોહનીયરહિત સમકિતમોહનીય અને ચાર આનુપૂર્વી સહિત ૧૦૪ પ્રકૃતિઓ ઉદયમાં હોય ।

૫. દેશવિરતગુણસ્થાનમાં—અપ્રત્યાઘ્યાનીય ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ ૪, મનુષ્યાનુપૂર્વી, તિર્યંચાનુપૂર્વી, વૈક્રિયદ્વિક-વૈક્રિયશરીર અને વૈક્રિય અંગોપાંગ, દેવત્રિક-દેવગતિ, દેવાનુપૂર્વી અને દેવાયુષ્ય, નરકત્રિક-નરકગતિ, નરકાનુપૂર્વી અને નરકાયુષ્ય, દૌર્ભાગ્ય અને અનાદેયદ્વિક-અનાદેય અને અપયશ ૫ સત્તર વિના ૮૭ પ્રકૃતિઓ ઉદયમાં હોય ।

૬. પ્રમત્તગુણસ્થાને—તિર્યંચગતિ, તિર્યંચાયુષ્ય, નીચગોત્ર,

उद्योत अने प्रत्याख्यानावरण क्रोध, मान, माया अने लोभ ४, ए आठ रहित अने आहारकद्विक-आहारकशरीर अने आहारक अंगोपांग सहित ८१ प्रकृतिओ उदयमां होय ।

७. अप्रमत्तगुणस्थाने-स्त्यानद्विद्विक निद्रानिद्रा, प्रचला-प्रचला अने स्त्यानद्वि अने आहारकद्विक-आहारकशरीर अने आहारक अंगोपांग ए पांच रहित ७६ प्रकृतिओ उदयमां होय ।

८. अपूर्वकरणगुणस्थानमां-सम्यक्त्वमो., मो., अंत्यसंहनन-त्रिक-छेल्लां त्रण संघयण-अर्धनाराच, कीलिका अने छेवट्टे ए चार रहित ७२ प्रकृतिओ उदयमां होय ।

९. अनिवृत्तिवाद्गुणस्थानमां-हास्यादि छ रहित ६६ प्रकृतिओ उदयमां होय ।

१०. सूक्ष्मसंपरायगुणस्थाने-त्रण वेद-स्त्रीवेद, पुरुषवेद अने नपुंसकवेद, संज्वलन क्रोध, मान अने माया ए छ सिवाय ६० प्रकृतिओ उदयमां होय ।

११. उपशांतमोहगुणस्थाने-लोभ रहित ५९ प्रकृतिओ उदयमां होय ।

१२. क्षीणमोहगुणस्थानमां-छेल्ला समयनी पहेला समयमां ऋषभनाराचद्विक-ऋषभनाराच अने नाराचसंघयण रहित ५७ प्रकृतिओ अने छेल्ला समयमां निद्राद्विक-निद्रा, प्रचला रहित ५५ प्रकृतिओ उदयमां होय ।

१३. सयोगिकेवलिगुणस्थाने-ज्ञानावरणीय ५, अंतराय ५, अने दर्शनावरणीय ४, ए चौद रहित अने जिननाम सहित ४२ प्रकृतिओ उदयमां होय ।

१४. अंत्य-अयोगिकेवलिगुणस्थानमां-औदारिकद्विक, औदारिकशरीर अने औदारिक अंगोपांग, अस्थिरद्विक-अस्थिर अने अशुभ, गम-विहायोगति-द्विक-शुभविहायोगति अने अशुभ-विहायोगति, प्रत्येकत्रिक-प्रत्येक, स्थिर अने शुभ, संस्थान ६, अगुरुलघुचतुष्क-अगुरुलघु, उपघात, पराघात अने उच्छ्वास, वर्णचतुष्क-वर्ण, गंध, रस अने स्पर्श, निर्माणनाम, तैजसशरीर, कार्मणशरीर, वज्रऋषभनाराचर्षवयण, दुःस्वरनाम, सुस्वरनाम, सातावेदनीय अने असातावेदनीय, ए वेमांनी एक, एम त्रीश रहित १२ प्रकृतिओ उदयमां होय ।

अन्त्यान्त-अयोगिगुणस्थानना छेवला समये सुभगनाम, आदेयनाम, यशनाम, वेमांशी एक वेदनीय, त्रसत्रिक-त्रस, बादर अने पर्याप्त, पंचेंद्रियजाति, मनुष्यगति, मनुष्यायुष्य, जिननाम अने उच्चगोत्र ए बार प्रकृतिनो अंत थाय छे ।

उदयाधिकार समाप्त

उदीरणा

१२४. नोदीरणाऽयोगिनि ।

१२५. आऽप्रमत्ताद् वेदनीयद्विकाऽऽयुषाम् ।

अयोगिकेवलिगुणस्थानमां उदीरणा न होय ।

उदीरणा एटले उदयमां नहिं आवेला कर्मपुद्गलने उदयमां आणवा । अप्रमत्त आदि सात गुणस्थानोमां वेदनीयद्विक-सातावेदनीय अने असातावेदनीय अने मनुष्यायुष्य

ए त्रण प्रकृतिओ करीने न्यून जाणवी. कारण के-ए सात गुणस्थानमां ए त्रण प्रकृतिओनी उदीरणा न होय ।

उदीरणाधिकार समाप्त

सत्ता

१२६. सत्ता आ उपशान्तात् सर्वासाम् ।

सत्ता एटले कर्मोनी विद्यमानता । मिथ्यादृष्टि गुणस्थानथी मांडी उपशांतमोह गुणस्थान सुधी सर्व प्रकृतिओनी (१४८) सत्ता होय छे ।

१२७. विजिनौ द्वितीयतृतीयौ ।

प्रथम गुणस्थाने १४८ नी सत्ता. बीजे अने त्रीजे गुणस्थाने जिननाम विना १४७ नी सत्ता होय छे ।

१२८. अदर्शनत्रिकानन्ताऽनरायुष्कोऽनिवृत्तिः क्षपकोऽ-
यतात् ।

क्षायिकसमकृतीने अयत-अविरतगुणस्थानथी मांडी अनिवृत्ति-बादर गुणस्थानना प्रथम भाग सुधी दर्शनत्रिक-सम्यक्त्वमोहनीय, मिश्रमोहनीय अने मिथ्यात्वमोहनीय, अनंतानुबंधिकषाय ४, अने अनर-मनुष्य सिवाय त्रण आयुष्य ए १० रहित १३८ नी सत्ता होय ।

१२९. अस्थावरतिर्यग्नरकातपद्विकस्त्यानगृद्धित्रिकैकविकला-
क्षसाधारणद्वितीयोऽप्रत्याख्यानप्रत्याख्यानावरणतृतीयः

क्रमान्नपुंसकस्त्रीहास्यषट्कपुंस्तुर्यक्रोधमदमायाक्षयोऽलो-
भान्त्यद्वितीयोऽनिद्राद्विकान्त्योऽज्ञानान्तरायदर्शना -
ऽदेवगमगन्धद्विकस्पर्शाष्टकवर्णरसतनुबन्धनसङ्घात-
नपञ्चकनिर्माणसंहननसंस्थानास्थिरषट्कागुरुलघुचतु-
ष्कापर्याप्तप्रत्येकोपाङ्गुत्रिकसुस्वरनीचान्यतरवेदनी-
यान्त्यः ।

अनिवृत्तिना बीजा भागमां-स्थावरद्विक-स्थावर अने
सूक्ष्म; तिर्यचद्विक-तिर्यचगति अने तिर्यचानुपूर्वी, नरकद्विक-
नरकगति अने नरकानुपूर्वी, आतपद्विक-आतप अने उद्योत,
स्त्यानर्द्धिद्विक, एकेंद्रिय, विकलेंद्रिय अने साधारण ए सोल
प्रकृति रहित १२२ नी सत्ता होय । त्रीजा भागमां-अप्रत्या-
ख्यानीयकषाय ४ अने प्रत्याख्यानावरणकषाय ४ ए आठ
रहित ११४ नी सत्ता । त्रीथा भागमां नपुंसकवेद रहित
११३ नी सत्ता । पांचमा भागमां-स्त्रीवेदरहित ११२नी सत्ता ।
छट्ठा भागमां हास्यादि छ रहित १०६ नी सत्ता । सातमा
भागमां-पुरुषवेद रहित १०५ नी सत्ता । आठमा भागमां-
संज्वलन क्रोध रहित १०४ नी सत्ता । नवमा भागमां-संज्व-
लन मद-मानरहित १०३ नी सत्ता । सूक्ष्मसंपराय गुणस्थानमां
मायारहित १०२ नी सत्ता । क्षीणमोह गुणस्थानना अंत्य-
द्वितीय-छेल्ला समयनी पहिला समयमां लोभ रहित १०१ नी
सत्ता । अंत्य-छेल्ला समये निद्राद्विक-निद्रा अने प्रचला रहित
९९ नी सत्ता । सयोगिकेवल्लिगुणस्थाने-ज्ञानावरणीय ५,
अंतराय ५ अने दर्शनावरणीय ४ ए १४ प्रकृति रहित ८५ नी

सत्ता । अंत्य-प्रयोगिकेवल्लिगुणस्थानना छेल्ला समयमां देव-
द्विक-देवगति अने देवानुपूर्वी, गम विहायोगति-द्विक-शुभविहा-
योगति अने अशुभविहायोगति, गंधद्विक-सुरभिगंध अने दुरभि-
गंध, स्पर्शाष्टक-गुरु, लघु, मृदु, कर्कश, शीत, उष्ण, स्निग्ध अने रूक्ष,
वर्णनाम ५-कृष्ण, लीलो, लाल, पीलो अने शुक्ल, रसनाम ५-
तीखो, कडवो, तुरो, खारो अने मीठो, शरीर ५, बंधन ५,
संघातन ५, निर्माणनाम, संघयण ६, संस्थान ६, अस्थिरषट्क-
अस्थिर, अशुभ, दुर्भग, दुःस्वर, अनादेय अने अपयश, अगु-
रुलघुचतुष्क-अगुरुलघु, उपघान, पराघात अने उच्छ्वास,
अपर्याप्तनाम, प्रत्येकत्रिक-प्रत्येक, स्थिर अने शुभ, उपांगत्रिक
औदारिक उपांग; वैक्रिय उपांग अने आहारक उपांग,
सुस्वरनाम, नीचगोत्र अने अन्यतर-सातावेदनीय अने असा-
तावेदनीय ए बेमांथी एक, एवं ७२ प्रकृतिरहित १३ नी
सत्ता होय ।

१३०. अन्त्यान्त्ये छेदः ।

अयोगिकेवल्लिगुणस्थानना छेल्ला समये १३ प्रकृतिनो
छेद थाय छे ।

सत्ताधिकार समाप्त

(भावतद्भेदाः) भावनुं वर्णन—

१३१. उपशमक्षयमिश्रोदयपरिणामसंयोगजा द्विनवाष्टा-
दशैकविंशतित्रिषड्विंशतिभेदाः ।

ઔપશમિક, ક્ષાયિક, મિશ્ર-ક્ષાયોપશમિક, ઔદયિક, પારિણામિક અને સંયોગજ-લાંનિપાતિક એ છ ભાવ છે. એના (અનુક્રમે) વે, સવ, અઢાર, એકવીશ, ત્રણ અને છઠ્ઠીશ મેદો છે ।

૧૩૨. સમ્યક્ત્વચારિત્રે ।

ઔપશમિકભાવમાં ઉપશમસમ્યક્ત્વ અને ઉપશમચારિત્ર એ બે મેદ હોય છે ।

૧૩૩. કેવલજ્ઞાનદર્શનદાનલાભભોગોપભોગવીર્યાણિ ચ ।

ક્ષાયિકભાવમાં-કેવલજ્ઞાન, કેવલદર્શન, દાનલબ્ધિ, લાભલબ્ધિ, ભોગલબ્ધિ, ઉપભોગલબ્ધિ, વીર્યલબ્ધિ અને ચશબ્દથી ક્ષાયિકસમ્યક્ત્વ અને ક્ષાયિકચારિત્ર એમ નવ મેદ જાણવા ।

૧૩૪. સશેષોપયોગદેશાનિ ।

ક્ષાયોપશમિકભાવમાં-શેષોપયોગ-બાકીના દશ ઉપયોગ-મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન, મનઃપર્યાયજ્ઞાન, ચક્ષુદર્શન, અવધિદર્શન, મતિઅજ્ઞાન, શ્રુતઅજ્ઞાન અને વિભંગજ્ઞાન, દેશવિરતિ સહિત દાનાદિ પાંચ લબ્ધિ-દાનલબ્ધિ, લાભલબ્ધિ, ભોગલબ્ધિ, ઉપભોગલબ્ધિ અને વીર્યલબ્ધિ, સમ્યક્ત્વ અને ચારિત્ર એ અઢાર મેદ જાણવા ।

૧૩૫. ગતિવેદકષાયલેશ્યામિથ્યાત્વાઽજ્ઞાનાસંયતાસિદ્ધત્વાનિ ।

ઔદયિક ભાવમાં-ગતિ ૪-નરકગતિ, તિર્યંચગતિ, મનુષ્યગતિ, દેવગતિ, વેદ ૩-સ્ત્રીવેદ, પુરુષવેદ અને નપુંસકવેદ, કષાય ૪-ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ, લેશ્યા ૬-કૃષ્ણ, નીલ,

कापोत, तेजो, पद्म अने शुक्ललेश्या, मिथ्यात्व, अज्ञान, असंयतत्व अने असिद्धत्व एम २१ भेद जाणवा ।

१३६. जीवभव्याभव्यत्वानि ।

पारिणामिक भावमां-जीवत्व, भव्यत्व अने अभव्यत्व एम त्रण भेद जाणवा ।

१३७. चतुर्गतिषु परिणामोदयजाः सोपशमक्षयमिश्राः
केवलानि च सक्षयजाः ।

चारे गतिमां औपशमिकभाव, क्षायिकभाव अने क्षायो-पशमिकभाव सहित पारिणामिक अने औदयिक भाव होय अने केवलाने विषे क्षायिकभाव सहित पारिणामिक अने औदयिकभाव होय ।

१३८. क्षयपरिणामजौ सिद्धे ।

सिद्धभगवंतने विषे क्षायिक अने पारिणामिक बे ज भाव होय ।

१३९. उपशमश्रेणौ पञ्चजः ।

उपशमश्रेणिमां पांच संजोगीभाव होय ।

१४०. धर्माऽधर्माऽऽकाशकालाः पारिणामिके ।

धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिकाय, आकाशस्तिकाय अने काल ए चार पारिणामिकभावमां होय ।

१४१. पुद्गला औदयिके च ।

स्कंधपुद्गलो औदयिकभाव अने पारिणामिकभावमां होय ।

(सङ्ख्यातादिभेदः) हवे संख्यातादिनुं स्वरूप कहे छे-

१४२. द्वितः सङ्ख्या ।

संख्यातु एक होय छे । असंख्यातना त्रण भेद-परीत्त असंख्यात, युक्त असंख्यात अने असंख्यात असंख्यात । एवी रीते अनंतना त्रण भेद-परीत्त अनंत, युक्त अनंत अने अनंत-नंत । एम सात भेद थया । दरेक जघन्य, मध्यम अने उत्कृष्ट एम त्रण भेदे होय, तेथी सातने त्रण गुणतां एक-वीश भेद होय । तेमां जघन्य संख्यातु बे ज होय, कारण-एकनी संख्या होय नहीं, बेथी ज संख्या होय । त्रण चार पांच विगेरे यावत् उत्कृष्ट संख्यातु आवे त्यां सुधी मध्यम संख्यातु जाणवुं ।

हवे उत्कृष्ट संख्यातु कहे छे—

१४३. योजनसहस्रोद्विधाः सशिखवेदिकान्ताः शतसहस्रयोजनायामा वृत्ताः पल्याः शलाकाप्रतिशलाका-महाशलाका अनवस्थित आदौ तत्सर्षपावगाढमानः परतः प्रतिक्षेपं शलाकादौ सर्षपक्षेपः ।

एक हजार योजन उंडा लाखयोजन पहेला, गोल वेदिकाना अंत सुधी शिखा सहित सरसवे करी भरेला चार पाला कल्पवा । प्रथम अनवस्थित नामे, बीजो शलाका नामे, त्रीजो प्रतिशलाका नामे अने चोथो महाशलाका नामे । त्यां पहेलो पालो सरसवे करी शिखा सहित भरीप । पछी ते भरेल अनवस्थित पालो उपाडीने तेमांथी एकेक सरसव द्वीप अने समुद्रने विषे

नांखीए. नांखतां पालो ज्यारे खाली थाय त्यारे ज्यां पालो खाली थयो ते द्वीप अथवा समुद्र जेवडो पालो कल्पीए ते वली सरसवे भरीए । पछी ते पालाने उपाडीने द्वीप-समुद्रमां एकेक सरसव नांखतां पूर्वनी पेठे खाली थाय त्यारे एक सरसवनो दाणो शलाका पालामां नांखीए । वली ते ज्यां खाली थयो ते द्वीप अथवा समुद्र जेवडो पालो कल्पीए । एम पहेला (अनवस्थित) पाला जेम जेम खाली थता जाय तेम तेम शलाका पालामां एकेक सरसव नांखता जइए अने ते ते द्वीप-समुद्र जेवडा पाला कल्पता जइए एम वारंवार करीए. एम करतां ज्यारे शलाका पालो भराय त्यारे पूर्वनी जेम शलाका पालो उपाडीने त्यांथी आगलना द्वीप-समुद्रमां एकेक सरसव मूकीए । एम करतां शलाका पालो खाली थाय त्यारे त्रीजा प्रतिशलाका पालामां एक सरसव मूकीए । वली त्यां अनवस्थितपालो कल्पीए । एवी ज रीते पहेला अनवस्थित पालाए करी बीजो शलाका पालो भरीए, ते शलाका पाले करी त्रीजो प्रतिशलाका पालो भरीए अने प्रतिशलाका पाले करीने चोथो महाशलाका पालो भरीए । ते महाशलाका भरीया पछी प्रतिशलाका भरीए ते पछी शलाका भरीए अने ते त्रणे ज्यां भराइ रह्या ते द्वीप-समुद्र जेवडो अनवस्थित पालो कल्पीए तेने सरसवे भरीए पटले चार पाला पूर्ण भराय ।

१४४. पूर्णचतुष्के रूपोना क्षिप्तयुताः परा सङ्ख्या
सरूपं जघन्यं परीत्ताऽसङ्ख्यम् ।

ज्यारे ४ पाला भराय त्यारे एक जग्याए खाली करवा

अने जे जे द्वीप-समुद्रमां नांख्या हता ते पण आमां उमेरवा,
हवे ए राशि एकरूप ऊग करवाथी उत्कृष्ट संख्यातु
भावे, अने ए एकरूप उमेरतां जघन्य परीत्त असंख्यातु भावे ।

१४५. अभ्यासे युक्तम् ।

जघन्य परीत्त असंख्यातने अभ्यास करतां जघन्य युक्त
असंख्यातु भावे ।

१४६. पुनः पुनः स्वयुतासङ्ख्यपरीत्तयुक्तस्वयुतानन्तम् ।

जघन्य युक्त असंख्यातनो अभ्यास करतां जघन्य
असंख्यातासंख्यात भावे, वली जघन्य असंख्यात-असंख्यातनो
अभ्यास करतां जघन्य परीत्त अनंत भावे, वली जघन्य परीत्त
अनंतनो अभ्यास करतां जघन्य युक्त अनंत भावे, वली
जघन्य युक्त अनंतनो अभ्यास करतां जघन्य अनंतानंत भावे ।

१४७. सर्वत्र रूपानं पश्चिमं परम् ।

वधामां एकरूप ओळुं करीए त्यारे पाळलनुं उत्कृष्ट थाय ।

१४८. मध्ये मध्यमम् ।

वचमां मध्यम जाणवुं ।

१४९. नानन्तानन्तमुत्कृष्टम् ।

उत्कृष्ट अनंतानंत नथी ।

१५०. केचित्तु युक्तेऽसङ्ख्ये वर्गिते सप्तमं, त्रिवर्गिते
दशक्षेपे लोकाकाशधर्माधर्मैकजीवप्रदेशस्थितिबन्धा-

अध्यवसायानुभागयोगभागोत्सर्पिणी-तत्समयप्रत्येक- निगोदक्षेपे त्रिवर्गे आद्यानन्तम् ।

केटलाक आचार्य कहे छे-चोथुं युक्त असंख्यातने एक वार वर्ग करीए त्यारे सातमुं जघन्य असंख्यात-असंख्यात थाय । वली ते सातमाने त्रण वार वर्ग करीए पछी तेमां लोकाकाशना प्रदेशो, घर्मास्तिकायना प्रदेशो, अधर्मास्तिकायना प्रदेशो, एकजीवना प्रदेशो, स्थितिवंधना अध्यवसायस्थानो, अनुभाग-रस बंधना अध्यवसायस्थानो, योगना अविभाज्य भागो, उत्सर्पिणी-अधसर्पिणीना समयो, प्रत्येक शरीरवाला जीवो अने निगोदो. ए दशनो क्षेप करीए पछी ते राशिने त्रण वखत वर्ग करीए त्यारे आद्यानन्त-जघन्य परीत्त अनंतु थाय ।

१५१. अभ्यासे तुर्यं त्रिवर्गिते सप्तमं च ।

त्रिवर्गिते सिद्धनिगोदतरुकालपरमाण्वलोकाकाशे
क्षिप्ते त्रिवर्गे केवलद्विके परम् ।

जघन्य परीत्त अनंतनो अभ्यास करीए त्यारे चोथुं जघन्य युक्त अनंतु थाय, वली ते जघन्य युक्त अनंतनो त्रण वार वर्ग करीए त्यारे सातमुं जघन्य अनंतानंत थाय. वली जघन्य अनंतानंतनो त्रण वार वर्ग करीए पछी तेमां सिद्धना जीवो, निगोदना जीवो, तरु-वनस्पतिना जीवो, काल-त्रण कालना समयो, पुद्गलना परमाणुओ अने अलोकाकाशना प्रदेशो नांखीए पछी ए राशिना त्रण वखत वर्ग करीने केवलज्ञान अने केवलदर्शनना पर्यायो उमेरीए त्यारे उत्कृष्ट अनंतानंत थाय ।

हवे ध्रुवबंधि प्रकृति॥कहे

(ध्रुवबन्धः)

१५२. आवरणचतुर्दशकमिथ्यात्वकषायभयकुत्सावर्णचतु-^{३१}
ष्कागुरुलघुतैजसकर्मणनिर्माणोपघातान्तरायाणां ध्रुवं
बन्धः ।

पोतानो हेतु होय त्यारे जे प्रकृति अबदय बंधाय ते ध्रुव-
बंधी अने जे अबदय न बंधाय ते अध्रुवबंधी. तेमां ध्रुवबंधी ४७
प्रकृतिओ छे. ते आ प्रमाणे—आवरणचतुर्दशक-ज्ञानावरणीय ५,
दर्शनावरणीय ६, मिथ्यात्वमोहनीय, कषाय १६, भयमोहनीय,
दुगंछामोहनीय, वर्णचतुष्क. अगुरुलघु, तैजस, कर्मण, निर्माण,
उपघात अने अंतराय ५ ए ४७ प्रकृतिओनो ध्रुवबंध जाणवो
बाकीनी प्रकृतिओ अध्रुवबंधी जाणवी.

हवे ध्रुवोदयी प्रकृति कहे छे—

१५३. ज्ञानचतुर्दष्ट्यावरणमिथ्यात्वनिर्माणस्थिरास्थिर-
शुभाशुभतैजसकर्मणागुरुलघुवर्णचतुष्कान्तरायाणा-
मुदयः ।

पोताना उदयव्युच्छेदकाल सुधी जे प्रकृतिनो सतत
उदय होय ते ध्रुवोदयी, अने जे प्रकृतिनो उदयव्युच्छेद पाम्यो
होय छतां द्रव्य-क्षेत्र आदि भावने पामी फरी उदयमां आवे
ते अध्रुवोदयी जाणवी. तेमां ध्रुवोदयी सत्तावीस ते आ प्रमाणे—
ज्ञानावरणीय ५, दर्शनावरणीय ४, मिथ्यात्व, निर्माण, स्थिर,

अस्थिर, शुभ, अशुभ, तैजस, कर्मण, अगुरुलघु, धर्णचतुष्क ४, अने अंतराय ५, ए सत्तावीसनी ध्रुव उदय होय छे. बाकीनी प्रकृतिओ अध्रुवोदयी जाणवी.

हवे अध्रुवसत्ता प्रकृति कहे छे—

१५४. सम्यक्त्वमिश्रनरद्विकजिनायुर्वै क्रियैकादशाहारक-
सप्तकोच्चमध्रवम् ।

अनादि मिथ्यात्वी जीवने जे निरंतर सत्ताए होय ज ते ध्रुवसत्ता, अने जे कोई वार सत्ताए होय कोई वार सत्ताए न होय ते अध्रुवसत्ता. तेमां अध्रुवसत्ता अष्टावीस. ते आ प्रमाणे-सम्यक्त्वमोहनीय, मिश्रमोहनीय, मनुष्य द्विक, जिननाम; आयुष्य ४, वैक्रिय एकादश, आहारकसप्तक अने उच्चगोत्र, ए अष्टावीस अध्रुवसत्ता, बाकीनी प्रकृतिओ ध्रुवसत्ता जाणवी.

गुणस्थानमां ध्रुवसत्ता कहे छे—

१५५. ध्रुवं त्रिगुणे मिथ्यात्वं, सास्वादाने चानन्ताः
सम्यक्त्वं मिश्रं मिश्रे च ।

आहारकतीर्थयोर्न मिथ्यात्वम् ।

पहेला त्रण गुणठाणाने विषे मिथ्यात्व नियमा होय अने सास्वादनमां अनंतानुबंधिकषाय ४ सम्यक्त्वमोहनीय नियमा होय अने मिश्रमोहनीय निश्चये होय, अने मिश्रगुण-स्थानके मिश्रमोहनीय नियमा होय.

‘આહારક્રનામ અને તીર્થક્રનામક્રમની સત્તામાં મિથ્યાત્વ ન હોય.’

હવે ઘાતી પ્રકૃતિને કહે છે—

૧૫૬. કેવલદ્વિકાવરણનિદ્રાપંચકા ઽઽઽકષાયદ્વાદશકમિથ્યા-
ત્વાનિ સર્વથા શેષાવરણસંજ્વલનનોકષાયાન્તરાયા
દેશતશ્ચ ઘાતિન્યઃ ।

પોતાના જ્ઞાનાદિગુણને સર્વથા હણે તે સર્વઘાતી અને કાંઈક હણે તે દેશઘાતી. તેમાં કેવલદ્વિકાવરણ-કેવલજ્ઞાનાવરણ, કેવલદર્શનાવરણ. નિદ્રાપંચક, પહેલા વાર કષાય અને મિથ્યાત્વ એ વીસ પ્રકૃતિ સર્વઘાતી અને શેષાવરણ-મત્યાદિ ચાર જ્ઞાનાવરણીય અને ત્રણ દર્શનાવરણીય, સંજ્વલન કષાય ૪, નોકષાય ૧ અને અંતરાય ૫ એ પચ્ચીસ પ્રકૃતિ દેશઘાતી હોય છે.

હવે પુણ્યપ્રકૃતિ કહે છે—

૧૫૭. સુરનરત્રિકોચ્ચસાત્રસદશકતનૂપાઙ્ગવજ્રચતુરસ્રાનુ-
પઘાતાગુર્વાદિસપ્તકતિર્યગાયુર્વર્ણચતુષ્કપશ્ચાક્ષશુભ-
ગમાઃ પુણ્યં (શેષાઃ) પાપે વિવર્ણચતુષ્કમ્ ।

દેવત્રિક, મનુષ્યત્રિક, ઉચ્ચગોત્ર, સાતાવેદનીય, ત્રસનો દશકો, શરીર ૫, ઉપાંગ ૩, વજ્રક્રમનારાચસંવધન, સમચતુ-

रत्नसंस्थान, उपघात सिवाय अगुरुलघु आदि सात-अगुरुलघु, पराघात, उच्छ्वास, आतपनाम, उद्योतनाम, तीर्थकरनाम अने निर्माणनाम, तिर्यंचाद्युष्य, वर्ण आदि चार, पंचेंद्रियजाति अने शुभविहायोगति ए ४२ पुण्यप्रकृतिओ छे.

बाकीनी ७८ अने अशुभवर्णादि ४ पम ८२ पापप्रकृतिओ छे.

हवे अपरावर्तमान प्रकृतिने कहे छे—

१५८. उच्छ्वासपराघातजिननामध्रुवबन्धनवकचतुर्दृष्टिज्ञानावरणविघ्नभयकुत्सामिथ्यात्वान्यपरावर्ताः ।

जे बीजी प्रकृतिनो बंध अथवा उदय निवारीने पोतानो बंध तथा उदय देखाडे ते परावर्तमान अने जे परनो बंध तथा उदय वार्धा विना ज पोतानो बंध-उदय देखाडे ते अपरावर्तमान. तेमां अपरावर्तमान २९ प्रकृतिओ छे. ते आ प्रमाणे-उच्छ्वासनाम, पराघातनाम, जिननाम, नामध्रुवबन्धनवक-वर्णचतुष्क, तैजसनाम, कर्मणनाम, अगुरुलघुनाम, निर्माण नाम अने उपघातनाम; दर्शनावरणीय ४, ज्ञानावरणीय ५, अंतराय ५, भयमोहनीय, दुर्गमोहनीय अने मिथ्यात्व ए २९ प्रकृतिओ अपरावर्तमान होय छे. बाकीनी प्रकृतिओ परावर्तमान जाणवी.

हवे क्षेत्रविपाकी प्रकृतिने कहे छे—

१५९. क्षेत्रे आनुपूर्व्यः ।

क्षेत्र-आकाश तेमां जे प्रकृतिनो विपाक-उदय होय ते क्षेत्रविपाकी ते चार छे. ते आ प्रमाणे-नरकानुपूर्वी, तिर्यंचानुपूर्वी, मनुष्यानुपूर्वी अने देवानुपूर्वी.

हवे जीवविपाकी प्रकृतिने कहे छे—

१६०. घातिगोत्रजिनत्रसेतरत्रिकसुभगेतरचतुष्कोच्छ्वास-
गतिजातिगमा जीवे ।

जीवमां ज जे प्रकृतिनो विपाक-उदय होय ते जीव-विपाकी ते ७८ छे, ते आ प्रमाणे-घाती ४७, गोत्रद्विक, जिननाम, त्रसत्रिक, स्थावरत्रिक, सुभगचतुष्क, दुर्भगचतुष्क, श्वासोच्छ्वास, गति ४, जाति २ अने गम-विहायोगति २ ए ७८ प्रकृतिओ जीवविपाकी छे.

हवे भवविपाकी प्रकृतिने कहे छे—

१६१. भवे आयूंषि ।

भवमां जे प्रकृतिनो विपाक-उदय होय ते भवविपाकी ते चार छे. ते आ प्रमाणे-नरकायुष्य, तिर्यंचायुष्य, मनुष्यायुष्य अने देवायुष्य.

હવે પુદ્ગલવિપાકી પ્રકૃતિને જણાવે છે—

૧૬૨. નામધ્રુવોદયદ્વાદશક્રતનૂપાઙ્ગાકૃતિસંહનનોપઘાતસાધારણેતરોદ્યોતાતપપરાઘાતાઃ પુદ્ગલે ।

પુદ્ગલમાં જે પ્રકૃતિનો વિપાક-ઉદય હોય તે પુદ્ગલ-વિપાકી તે ૩૬ છે. તે આ પ્રમાણે નામકર્મની ધ્રુવોદયી બાર પ્રકૃતિ, શરીર ૩, ઉપાંગ ૩, સંસ્થાન ૬, સંઘયણ ૬, ઉપઘાતનામ, સાધારણનામ, પ્રત્યેકનામ, ઉદ્યોત, આતપ અને પરાઘાત ૫ ૩૬ પ્રકૃતિઓ પુદ્ગલવિપાકી જાણવી.

હવે મૂલપ્રકૃતિના ભૂયસ્કારાદિબંધ જણાવે છે—

૧૬૩. અષ્ટસપ્તપહેકવન્ધે ત્રિત્રિચત્વારો ભૂયોઽલ્પાવસ્થિતાઃ ।

एकादि अधिक प्रकृतिनो बंध छते भूयस्कारनामनो बंध थाय, जेम-एक प्रकृतिने बांधतो होय अने पछी छ बांधे. छ बांधीने सात बांधे । एकादि प्रकृति वडे हीन बंध छते अल्पतर बंध थाय, जेम आठ प्रकृति बांध्या पछी सात बांधे अथवा सात बांध्या पछी छ बांधे । पूर्वे बांधतो होय तेटली ज प्रकृति ज्यां लगे बांधे ते अवस्थित बंध कहिए । सर्वथा अवंधक थइने फरी प्रकृति बांधवा मांडे त्यारे पहेले समये अवक्तव्य बंध कहिए । मूलप्रकृतिना आठ, सात, छ अने एक प्रकृतिना बंधस्थानमां त्रण भूयस्कार, त्रण अल्पतर अने चार अवस्थितबंध होय.

हवे उत्तरप्रकृतिना भूयस्कारादिवंध जणावे छे—

१६४. दर्शे नवषट्चतुर्णां द्विद्वित्रिद्वाः सावक्तव्याः ।

दर्शे—दर्शनावरणीयकर्मनी उत्तरप्रकृतिना नव, छ अने चार प्रकृतिना बंधस्थानमां वे भूयस्कार, वे अल्पतर, त्रण अवस्थित अने वे अवक्तव्य बंध होय छे.

१६५. मोहे द्व्येकविंशतिसप्तत्र्यधिकदशनवपञ्चचतुस्त्रिद्व्येकस्मिन् नवाष्टदशद्विकाः ।

मोहनीयकर्मनी २६ प्रकृतिने विषे बावीस, एकवीश, सत्तर, तेर, नव, पांच, चार, त्रण, वे अने एक एम १० बंधस्थानक छे, तेमां नव भूयस्कार, आठ अल्पतर, दश अवस्थित अने वे अवक्तव्यबंध होय छे.

१६६. नाम्नि त्रिपञ्चषडष्टनवाधिकविंशतित्रिंशत्सैककस्मिन् षट्सप्ताष्टत्रयः, शेषेष्वेककम् ।

नामकर्ममां २३, २५, २६, २८, २९; ३०, ३१ अने १ बंधस्थानक होय. तेमां भूयस्कार ६, अल्पतर ७, अवस्थित ८ अने अवक्तव्य ३ होय बाकीना कर्मने विषे एकेक बंध-स्थान होय.

स्थितिवंध

हवे मूलकर्मनो उन्कृष्ट स्थितिवंध कहे छे—

१६७. स्थितिः ।

આયુષ્સ્રયત્રિંશત્ સાગરાઃ ।

ત્રિંશત્ કોટાકોટ્યઃ જ્ઞાનદર્શનઘનવેદ્યાન્તરાયાણામ્ ।

સપ્તતિર્મોહસ્ય ।

નામગોત્રયોર્વિંશતિઃ ।

૧. આયુષ્યની ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિ ૩૩ સાગરોપમની છે.

૨. જ્ઞાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય, વેદનીય અને અંતરાય-કર્મની ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિ ૩૦ કોડાકોડી સાગરોપમની છે.

૩. મોહનીયકર્મની ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિ ૭૦ કોડાકોડી સાગરો-પમની છે.

૪. નામ અને ગોત્રકર્મની ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિ ૨૦ કોડાકોડી સાગરોપમની છે.

હવે મૂલકર્મનો જઘન્યસ્થિતિબંધ કહે છે—

૧૬૮. અપરાઽષ્ટૌ મુહૂર્તાઃ ।

દ્વાદશ વેદે ।

શેષે ભિન્નમ્ ।

નામ અને ગોત્રકર્મની જઘન્યસ્થિતિ ૮ મુહૂર્તની છે.

વેદનીયકર્મની ૧૨ મુહૂર્તની છે.

બાકીના કર્મની જઘન્યસ્થિતિ અંતર્મુહૂર્તની છે.

હવે ઉત્તરપ્રકૃતિનો ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિબંધ કહે છે—

૧૬૯. કષાયે વિઘ્નાવરણાસાતે સૂક્ષ્મવિકલત્રિકે આઘ-
સંસ્થાનસંહનનમૃદુલઘુસ્નિગ્ધોષ્ણસુરભિસિતમધુર-
સુભગ્યુચ્ચસુરદ્વિકસ્થિરષટ્કપુરુષરતિહાસ્યે ચત્વા-
રિંશત્ ત્રિંશદષ્ટાદશ દશ પરા ।

૧. કષાય ૧૬ માં તથા ૨. અંતરાય ૨, આવરણ-જ્ઞાનાવરણીય ૫ અને દર્શનાવરણીય ૯. અસાતાવેદનીયમાં તથા ૩. સૂક્ષ્મત્રિક-સૂક્ષ્મ, અપર્યાપ્ત અને સાધારણ, વિકલત્રિક-ત્રેહંદ્રિય, તેહંદ્રિય અને ચરિંદ્રિયમાં તથા ૪. આઘસંસ્થાન, આઘસંઘયણ, મૃદુ, લઘુ, સ્નિગ્ધ, ઉષ્ણસ્પર્શ, સુરભિગંધ, સિત-શ્વેતવર્ણ, મધુરરસ; શુભવિહાયોગતિ, ઉચ્ચગોત્ર, દેવદ્વિક, સ્થિરષટ્ક-સ્થિર, શુભ, સુભગ, સુસ્વર, આદેય અને યશ નામ, પુરુષવેદ, રતિમોહનીય અને હાસ્યમોહનીયને વિષે અનુક્રમે ૪૦, ૩૦, ૧૮ અને ૧૦ કોડાકોડી સાગરોપમની ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિ હોય.

૧૭૦. શેષાકારસંહનને વર્ણરસયોશ્ચ દ્વિદ્વચર્ધવૃદ્ધિઃ ।

વાકીના સંસ્થાન અને સંઘયણને વિષે તથા વર્ણ અને રસમાં બંધેની અને બઢી બઢી કોડાકોડી સાગરોપમની વૃદ્ધિ જાણવી તે આ પ્રમાણે—

૧. સમચતુરસ્રસંસ્થાન અને વજ્રક્રમનારાચ સંઘયણની ૧૦ કોડાકોડી સાગરોપમ હોય.

બંધે કોડાકોડી સાગરોપમ વધારતા—

२. न्यग्रोधसंस्थान अने ऋवभनाराचसंघयणनी १२ को०सा०
 ३. सादिसंस्थान अने नाराचसंघयणनी १४ को० सा०
 ४. कुब्जसंस्थान अने अर्धनाराचसंघयणनी १६ को० सा०
 ५. वामनसंस्थान अने कीलिकासंघयणनी १८ को० सा०
 ६. हुंडकसंस्थान अने छेवट्टासंघयणनी २० को० सा०
 १. श्वेतवर्ण अने मधुररसनी १० कोडाकोडी सागरोपम.
- अढी कोडाकोडी सागरोपम वधाऱतां—

२. पीतवर्ण अने आम्लरसनी १२ $\frac{३}{४}$ कोडाकोडी सागरोपम,
३. रक्तवर्ण अने कपायरसनी १५ कोडाकोडी सागरोपम,
४. नीलवर्ण अने कटुकरसनी १७ $\frac{३}{४}$ कोडाकोडी सागरोपम,
५. कृष्णवर्ण अने तिक्तरसनी २० कोडाकोडी सागरोपमनी होय.

१७१. मिथ्यात्वे सप्ततिः ।

मिथ्यात्वमां ७० कोडाकोड सागरोपम होय.

१७२. नरद्विकस्त्रीसाते पञ्चदश ।

मनुष्यद्विक-मनुष्यगति अने मनुष्यानुपूर्वी, स्त्रीवेद अने सातावेदनीयमां १५ कोडाकोड सागरोपम होय.

१७३. विंशतिः शेषे ।

बाकी-भयमोहनीय, जुगुप्सा, अरति, शोक, वैक्रियद्विक, तिर्यचद्विक, औदारिकद्विक, नरकद्विक, नीचगोत्र, तैजसपंचक, अस्थिरषट्क, त्रसचतुष्क, स्थावर, एकेंद्रियजाति, पंचेंद्रिय-

जाति, नपुंसकवेद, भृशुभविहायोगति, श्वासचतुष्क, गुरु, कर्कश, रूक्ष, शीतस्पर्श अने दुर्गंधमां २० कोडाकोडी सागरोपम होय.

१७४. जिनाहारकयोरेकान्तः ।

जिननाम अने आहारकद्विकनी उत्कृष्टस्थिति अंतः-कोडाकोडी सागरोपम छे.

(जघन्यस्थिति संख्यातगुणहीन अंतःकोडाकोडी सागरोपम जाणवी)

१७५. अवाधा भिन्नम् ।

जिननाम अने आहारकद्विकनो अवाधाकाल अंतमुहूर्तनो होय छे.

१७६. तावद्वर्षशतान्यपरत्र ।

बीजी प्रकृतिओमां जेटला कोडाकोडी सागरोपमनी स्थिति होय तेटला सो वर्षनो अवाधाकाल होय.

१७७. नरतिरश्चोरायुः पल्यत्रयम् ।

मनुष्य अने तिर्यचना आयुष्यनी स्थिति उत्कृष्ट त्रण पल्योपम जाणवी.

१७८. सुरनारकयोः परम् ।

देव अने नारकना आयुष्यनी उत्कृष्ट स्थिति ३३ सागरोपमनी जाणवी.

हवे आगामिभवायु जेटलुं बांधे ते कहे छे—

१७९. एकविकलेन्द्रियेऽमनसि च पूर्वकोटीपल्याऽसङ्ख्यांशौ ।

एकेन्द्रिय अने विकलेन्द्रिय पूर्वकोटीवर्षनुं आयुष्य अने असंज्ञीपंचेन्द्रिय पल्योपमतो असंख्यातमो भाग बांधे.

१८०. निरुपक्रमेतरयोः षण्मासभवत्र्यंशोऽबाधा ।

निरुपक्रम आयुष्यनो अबाधाकाल छ महिना अने इतरनो-सोपक्रम-निरुपक्रम आयुष्यनो भवनो त्रीजो भाग अबाधाकाल जाणवो. देवता-नारकी अने युगलिक मनुष्य अने तिर्यंष निरुपक्रम आयुवाला छे अने संख्यातवर्षना आयुवाला सोपक्रमी अने निरुपक्रमी बंने प्रकारना होय छे.

हवे उत्तरप्रकृतिनो जघन्यस्थितिबंध कहे छे—

१८१. अन्त्यलोभज्ञानदर्शनघनविघ्ने यशउच्चे साते
अन्त्यक्रोधमानमायासु पुंसि परा भिन्नाष्टद्वादश-
मुहूर्त्तद्व्येकमासपक्षाष्टवर्षाणि ।

संज्वलनलोभ, ज्ञानावरणीय ५, दर्शनावरणीय ४, अंत-
राय ५ ए १५ प्रकृतिमां अंतमुहूर्त्त तथा यशनाम अने उच्च-
गोत्रमां आठमुहूर्त्त तथा सातावेदनीयमां १२ मुहूर्त्त तथा
संज्वलन क्रोधमानमायामां अनुक्रमे वे मास, एकमास, अने
एकपक्ष तथा पुरुषवेदमां आठ वर्ष जघन्य स्थितिबंध
जाणवो.

१८२. अपरा उत्कृष्टभक्तमिथ्यात्वशेषमेकेन्द्रियाणाम् ।
पल्यासङ्ख्यांशोना लघुः ।

शेष बाकीनी (८५) प्रकृतिओनो उत्कृष्टस्थितिने मिथ्या-
त्वनी स्थिति वडे भागतां जे आवे ते (एकेन्द्रियने विषे उत्कृष्ट
स्थिति बंध जाणवो अने जघन्यस्थितिबंध पल्योपमना
असंख्येयभगे ओछो जाणवो) आ प्रमाणे— $30 = 90 = \frac{3}{9}$,
 $40 \div 90 = \frac{4}{9}$, $50 \div 90 = \frac{5}{9}$, $60 \div 90 = \frac{2}{3}$, $70 \div 90 = \frac{7}{9}$,
 $80 \div 90 = \frac{8}{9}$, $90 \div 90 = 1$, $10 \div 90 = \frac{1}{9}$, $20 \div 90 = \frac{2}{9}$, $30 \div 90 = \frac{1}{3}$,
 $40 \div 90 = \frac{4}{9}$, $50 \div 90 = \frac{5}{9}$, $60 \div 90 = \frac{2}{3}$, $70 \div 90 = \frac{7}{9}$, $80 \div 90 = \frac{8}{9}$,
 $90 \div 90 = 1$.

१८३. द्वित्रिचतुरक्षासङ्गिनि पञ्चविंशतिपञ्चाशच्छतसह-
स्रगुणिता ।

बेइन्द्रिय, तेइन्द्रिय, चउरिन्द्रिय अने असंखिपंचेन्द्रियने
विषे अनुक्रमे पञ्चीसगुणो, पञ्चासगुणो, सोगुणो अने हजारगुणो
उत्कृष्टस्थितिबंध जाणवो अने जघन्यस्थितिबंध पल्योपमनो
संख्यातमो भाग ओछो होय छे.

हवे ४ आयुष्यनो जघन्यस्थितिबंध कहे छे—

१८४. सुरनारकयोर्दशसहस्रसमाः शेषयोः क्षुल्लकः ।

देवायुष्य अने नारकायुष्यनो १० हजार वर्ष जघन्य-
स्थितिबंध अने शेष-मनुष्यायुष्य अने तिर्यचायुष्यनो क्षुल्लक-
भव जाणवो.

१८५. भिन्नमबाधा ।

सर्वप्रकृतिओनो जघन्यस्थितिवंधने विषे अबाधाकाल
अंतमुहूर्त्तं होय.

हवे क्षुल्लकभवनुं स्वरूप कहे छे—

१८६. षोडशघनः मुहूर्त्तं क्षुल्लाः ।

एक मुहूर्त्तमां १६ नो घन पटले $१६ \times १६ = २५६ \times$
 $१६ = ४०९६ \times १६ = ६५५३६$ क्षुल्लकभव थाय छे.

१८७. षोडशवर्गावलिकाः (क्षुल्ले) ।

एक क्षुल्लकभवमां १६ नो वर्ग पटले $१६ \times १६ = २५६$
आवलिका थाय छे.

१८८. सप्तत्रिंशच्छतत्रिसप्ततिः प्राणाः (मुहूर्त्तं) ।

एक मुहूर्त्तमां ३७३ श्वासोच्छ्वास थाय छे.

हवे उत्कृष्टस्थितिवंधना स्वामी कहे छे—

१८९. अविरतो जिनस्य पराम् ।

मिथ्यात्वाभिमुख अविरतसम्यग्दृष्टि मनुष्य जिननाम
कर्मनी उत्कृष्टस्थिति बांधे छे.

१९०. अप्रमत्त आहारकद्रिकाऽमरायुषाम् ।

प्रमत्तभावाभिमुख अप्रमत्तयति आहारकद्रिक अने देवा-
युष्यनी उत्कृष्टस्थिति बांधे छे.

૧૯૧. શેષાણાં મિથ્યાદૃક્ ।

બાકીની ૧૧૬ પ્રકૃતિની ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિ મિથ્યાદૃષ્ટિ
બાંધે છે.

૧૯૨. વિકલસૂક્ષ્માઽઽયુલ્લિકસુરવૈક્રિયનરકદ્વિકં તિર્યઙ્નરાઃ

મિથ્યાત્વી તિર્યંચ અને મનુષ્ય-વિકલત્રિક, સૂક્ષ્મત્રિક
અને આયુષ્યત્રિક, દેવદ્વિક, વૈક્રિયદ્વિક અને નરકદ્વિકની
ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિ બાંધે છે.

૧૯૩. એકાક્ષસ્થાવરાતપાન્ ઈશાનાન્તઃ ।

ઈશાનદેવલોક સુધીના દેવો-પંકેન્દ્રિયજાતિ, સ્થાવર અને
આતપની ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિ બાંધે છે.

૧૯૪. તિર્યંગૌદારિકદ્વિકોદ્યોતસેવાત્ સુરનારકાઃ ।

દેવો અને નારકો-તિર્યંચદ્વિક, ઔદારિકદ્વિક, ઉદ્યોત
અને છેવટું સંઘચળની ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિ બાંધે છે.

૧૯૫. શેષાણાં ચતુર્ગતિકાઃ ।

બાકીની ૯૨ પ્રકૃતિઓની ચારે ગતિવાલા મિથ્યાત્વી
ઉત્કૃષ્ટસ્થિતિ બાંધે છે.

૧૯૬. આહારકજિનયોરપૂર્વો લઘ્વીમ્ ।

અપૂર્વગુણસ્થાનવર્તી ક્ષપક-આહારકદ્વિક અને જિનનામની
જઘન્યસ્થિતિ બાંધે છે.

१९७. सञ्ज्वलनपुंसोरनिवृत्तिः ।

अनिवृत्तिबादर गुणस्थानवर्ती क्षपक-संज्वलन कषाय ४ अने पुरुषवेदनी जघन्यस्थिति बांधे छे.

१९८. सातयशउच्चाऽऽवरणविघ्नानां सूक्ष्मः ।

सूक्ष्मसंपराय गुणस्थानवर्ती क्षपक-सातावेदनीय, यशः-नाम, उच्चगोत्र, आवरण-५ ज्ञानावरण ४ दर्शनावरण ए ९ अने ५ अंतरायनी एम १७ प्रकृतिनी जघन्यस्थिति बांधे छे.

१९९. वैक्रियषट्कस्यासंज्ञी ।

पर्याप्त असंज्ञी पंचेंद्रिय तिर्यच-वैक्रियषट्कनी जघन्य-स्थिति बांधे छे.

२००. आयुषां सञ्ज्ञयपि ।

संज्ञी अने असंज्ञी पंचेंद्रिय चारे आयुष्यनी जघन्यस्थिति बांधे छे.

२०१. शेषाणां बादरपर्याप्तैकाक्षः ।

शेष-बाकीनी ८५ प्रकृतिनी बादर पर्याप्त एकेंद्रिय जघन्यस्थिति बांधे छे.

२०२. सादिध्रुवेतरोऽजघन्यः सप्तसु ।

सादिबंध, अनादिबंध, ध्रुवबंध अने अध्रुवबंध ए चार भांगा जाणवा अथवा उत्कृष्टबंध, जघन्यबंध, अनुकृष्टबंध अने अजघन्यबंध ए चार भांगा जाणवा. सात मूलप्रकृतिमां अजघन्यबंध सादि, अनादि, ध्रुव अने अध्रुव एम चार मेदे होय.

૨૦૩. સાઘધ્રુવૌ શેષત્રિકે ।

સાત મૂલપ્રકૃતિના બાકીના-જઘન્ય, ઉત્કૃષ્ટ અને અનુ-
ત્કૃષ્ટ એ ત્રણ બંધમાં સાદિ અને અધ્રુવ એ બે મેદ હોય છે.

૨૦૪. આયુષ્ણુ ।

ચારે આયુષ્યમાં ઉત્કૃષ્ટાદિ ૪ બંધમાં સાદિ અને અધ્રુવ
એ બેજ ભાંગા હોય.

૨૦૫. સંજ્વલનાવરણનવકવિદ્નેઽજઘન્યશ્ચતુર્ધા ।

સંજ્વલન ૪, આવરણ ૧ અને અંતરાય ૫ માં અજઘન્ય-
સ્થિતિબંધ-સાદિ, અનાદિ, ધ્રુવ અને અધ્રુવ એમ ચાર
મેદે હોય.

૨૦૬. શેષત્રિકે સાઘધ્રુવૌ ।

બાકીના ત્રણ-જઘન્ય, ઉત્કૃષ્ટ અને અનુત્કૃષ્ટબંધમાં સાદિ
અને અધ્રુવબંધ હોય.

૨૦૭. શેષાણાં ચતુર્ધા ।

બાકીની ૧૦૨ પ્રકૃતિનો જઘન્ય આદિ ચાર પ્રકારનો બંધ
સાદિ અને અધ્રુવ છે.

હવે ગુણઠાણાને વિષે સ્થિતિબંધ કહે છે—

૨૦૮. દ્વિતીયાદાઽઽષ્ટમમન્તઃકોટાકોટી ।

બીજા ગુણસ્થાનથી આઠમા ગુણસ્થાન સુધી અંતઃકોટા-
કોટી સાગરોપમ પ્રમાણ જ સ્થિતિબંધ હોય.

२०९. नोनो मिथ्यादक्सञ्ज्यभव्येतरे ।

मिथ्यादृष्टि भव्य अने अभव्य संज्ञीमां अंतःकोडाकोडी सागरोपमथी ओछो बंध न होय.

हवे स्थितिबंधनुं अल्पबहुत्व कहे छे—

२१०. यतौ बादरसूक्ष्मपर्याप्ताऽपर्याप्ते लघुः, सूक्ष्मेतरद्वये अपर्याप्तपर्याप्ते गुरुः, द्व्यक्षद्वये लघ्वपर्याप्तेतरे गुरुः, त्रिचतुरसञ्ज्ञिषु लघुगुरु, यतौ गुरुदेशे लघुगुरु, सुदृक्सञ्ज्ञिषु स्तोकाऽसङ्ख्याधिकसङ्ख्याधिक ७-सङ्ख्याधिक ११ सङ्ख्य-सङ्ख्यगुणम् ।

यतिमां(मुनिमां)जघन्यस्थितिबंध थोडो बादर पर्याप्त एकेंद्रियमां तेथी असंख्यातगुण, सूक्ष्मपर्याप्त एकेंद्रियमां तेथी विशेषाधिक;बादर अपर्याप्तमां तेथी विशेषाधिक,सूक्ष्म अपर्याप्तमां तेथी विशेषाधिक, सूक्ष्म अपर्याप्तमां उत्कृष्टस्थितिबंध तेथी विशेषाधिक, बादर अपर्याप्तमां तेथी विशेषाधिक, सूक्ष्म पर्याप्तमां तेथी विशेषाधिक, बादर पर्याप्तमां तेथी विशेषाधिक, बेइंद्रिय पर्याप्तमां जघन्यस्थितिबंध तेथी संख्यातगुण, बेइंद्रिय अपर्याप्तमां तेथी विशेषाधिक, बेइंद्रिय अपर्याप्तमां उत्कृष्टस्थितिबंध तेथी विशेषाधिक, बेइंद्रियपर्याप्तमां तेथी विशेषाधिक, बेइंद्रियपर्याप्तमां जघन्यस्थितिबंध तेथी विशेष-

षाधिक, ते इंद्रियअपर्याप्तमां तेथी विशेषाधिक, ते इंद्रियअपर्याप्तमां उत्कृष्टस्थितिबंध तेथी विशेषाधिक, ते इंद्रियपर्याप्तमां तेथी विशेषाधिक, चउरिंद्रिय पर्याप्तमां जघन्यस्थितिबंध तेथी विशेषाधिक, चउरिंद्रियअपर्याप्तमां तेथी विशेषाधिक, चउरिंद्रियअपर्याप्तमां उत्कृष्टस्थितिबंध तेथी विशेषाधिक, चउरिंद्रियपर्याप्तमां तेथी विशेषाधिक, असंज्ञिपंचेंद्रिय पर्याप्तमां जघन्यस्थितिबंध संख्यातगुण, असंज्ञिपंचेंद्रिय अपर्याप्तमां तेथी विशेषाधिक, असंज्ञिपंचेंद्रिय अपर्याप्तमां उत्कृष्टस्थितिबंध तेथी विशेषाधिक, असंज्ञिपंचेंद्रियपर्याप्तमां तेथी विशेषाधिक, तेथी यतिमां उत्कृष्टस्थितिबंध संख्यातगुण, तेथी देशविरतिमां जघन्यस्थितिबंध अने उत्कृष्टस्थितिबंध तथा अविरत सम्यग्दृष्टि अने संज्ञिपंचेंद्रिय अपर्याप्त-पर्याप्तमां जघन्यस्थितिबंध अने उत्कृष्टस्थितिबंध अनुक्रमे संख्यातगुण होय.

२११. सङ्कलेशेन ज्येष्ठा विशुद्धेरपराऽनरामरतिर्यगाऽऽयुषाम् ।

मनुष्य देव अने तिर्यचना आयुष्यने वजीने बाकीनी सर्वकर्मप्रकृतिनी उत्कृष्टस्थिति तीव्र कषायना उदये बंधाय अने अपरा-जघन्या विशुद्धि वडे बंधाय.

हवे योगनुं अल्पबहुत्वं कहे छे—

२१२. सूक्ष्मनिगोद-बादरविकलामनसमन-आद्यपर्याप्त-लघ्वाद्यद्विकगुरुपर्याप्तलघुगुर्वपर्याप्तत्रसगुरु-पर्या-

प्तलघुगुर्वनुत्तरग्रैवेयकाकर्मनरतिर्यगाहारकनारकति-
र्यङ्नरदेवगुरुरसङ्ख्येयदनो योगः ।

लब्धि अपर्याप्त सूक्ष्मनिगोदनो आदि समये अल्पयोग होय तेथी अपर्याप्त बादर एकेंद्रिय विकलेंद्रिय-वेइंद्रिय, तेइंद्रिय अने चउरिंद्रिय, असंज्ञिपंचेंद्रिय अने संज्ञिपंचेंद्रियनो प्रथम समये जघन्ययोग अनुक्रमे असंख्यातगुण, तेथी आद्यद्विक-अपर्याप्त सूक्ष्मनिगोद अने बादर एकेंद्रियनो उत्कृष्टयोग असंख्यातगुण, तेथी पर्याप्त सूक्ष्म निगोद अने बादर एकेंद्रियनो लघुगुरु-जघन्ययोग अने उत्कृष्टयोग अनुक्रमे असंख्यातगुण, तेथी अपर्याप्त त्रस-वेइंद्रिय, तेइंद्रिय, चउरिंद्रिय, असंज्ञिपंचेंद्रिय अने संज्ञिपंचेंद्रियनो उत्कृष्टयोग असंख्यातगुण, तेथी पर्याप्त त्रसनो जघन्य अने उत्कृष्टयोग अनुक्रमे असंख्यातगुण, तेथी अनुत्तरवासीदेवनो उत्कृष्टयोग असंख्यातगुण, तेथी ग्रैवेयकदेवनो उत्कृष्टयोग असंख्यातगुण, तेथी अनुक्रमे अकर्म-युगलिक मनुष्य अने तिर्यचनो उत्कृष्टयोग, तेथी आहारकशरीरनो उत्कृष्टयोग, तेथी नारक, तिर्यच मनुष्य अने शेषदेवनो उत्कृष्टयोग असंख्यातगुण होय छे.

हवे योगनी वृद्धि कहे छे—

२१३. अपर्याप्ते प्रतिक्षणमसङ्ख्यगुणवीर्यम् ।

अपर्याप्त जीवमां समये समये असंख्यातगुण वीर्यवृद्धि होय छे.

२१४. प्रतिस्थितिबन्धेऽसङ्ख्यलोकाः सतस्वध्यवसाया
अधिकाः ।

આયુષો ડસંખ્યધનાઃ ।

પકૈકસ્થિતિબંધમાં અસંખ્યલોકાકાશના પ્રદેશ પ્રમાણ અધ્યવસાયો હોય છે તે આયુષ્યવર્જાને સાત કર્મમાં દરેક-સ્થિતિમાં વિશેષાધિક હોય અને આયુષ્યમાં અસંખ્યાત-ગુણ જાણવા.

હવે અનુભાગબંધ કહે છે—

૨૧૫. સંકલેશવિશુદ્ધિભ્યાં તીવ્રમન્દરસા અશુભાઃ ।

અશુભ પ્રકૃતિનો તીવ્રરસ સંકલેશવડે અને મંદરસ વિશુદ્ધિ વડે બંધાય છે.

૨૨૬. શુભા વિપર્યયાત્ ।

શુભ પ્રકૃતિનો તીવ્રરસ વિશુદ્ધિ વડે અને મંદરસ સંકલેશ વડે બંધાય છે.

૨૧૭. શિલામહીરજોજલરેખાસમૈઃ કષાયૈઃ સંકલેશૈશ્વતુઃ
સ્થાનાદિરવિગ્નદેશઘાત્યાવરણપુંસઙ્ગ્વલને દ્વિસ્થા-
નાદિર્દેશં સર્વં. ચૈકં ત્રિચતુઃ ।

પર્વત, પૃથ્વી, ધૂલ અને પાણીમાં રેખાસમાન કષાય વડે અશુભ પ્રકૃતિનો અનુક્રમે ચડઠાણિઓ ત્રણ ઠાણિઓ ત્રે ઠાણિઓ અને એક ઠાણિઓ રસ બંધાય. શુભ પ્રકૃતિનો વિપરીત પળે-ધૂલ, પૃથ્વી અને પર્વતમાં રેખા સમાન ચડઠાણિઓ, ત્રણ ઠાણિઓ

अने ब्रे ठाणिओ रस बंधाय, एक ठाणिओ रस होय नहिं. अंतराय ५, देशघाति आवरण-ज्ञानावरणीय ४, दर्शनावरणीय ३, पुरुषवेद अने संज्वलन कषाय ४ ए सत्तर प्रकृति बजीने शेष प्रकृतिनो ब्रे ठाणिओ विगोरे रस बंधाय. देशघाति प्रकृति २५ नो एक ठाणिओ रस बंधाय अने सर्वघाति प्रकृति २० नो त्रण-चार ठाणियो रस बंधाय.

हवे वर्गणा कहे छे—

२१८. औदारिकवैक्रियाहारकतैजसभाषाप्राणमनःकर्मणां
वर्गणाः ।

औदारिक, वैक्रिय, आहारक, तैजस, भाषा, प्राण-
श्वासोच्छ्वास, मन अने कार्मण ए आठ वर्गणाओ छे.

२१९. ध्रुवाध्रुवप्रत्येकबादरसूक्ष्ममहास्कन्धान्तरितशून्यचतु-
ष्कं च ।

ध्रुव, अध्रुव, ध्रुवशून्य,^१ प्रत्येक, ध्रुवशून्य^२, बादर, ध्रुव-
शून्य^३, सूक्ष्म, ध्रुवशून्य^४, महास्कंध आ वर्गणाओ छे.

२२०. अभव्यानन्तघ्नाणुर्जघन्य औदारिकादिग्रहणे अन-
न्तांशं यावत् ग्रहणं सर्वत्र ।

अभव्यथी अनंतगुण परमाणुवाला स्कंधो औदारिकादिने
ग्रहणयोग्य वर्गणा थाय छे. त्यांथी सिद्धना अनंतभाग सुधी
सर्व ठेकाणे ग्रहण योग्य रहे छे.

૨૨૧. કર્મણિ જઘન્યં સર્વજીવાઽભવ્યાનન્તઘ્નરસપ્રદેશમ્ ।

કર્મયોગ્ય દલિકમાં જઘન્યથી સર્વજીવથી અનંતગુણ અને અભવ્યથી અનંતગુણ રસ અને પ્રદેશ હોય છે. સર્વજીવથી અનંતગુણ રસવાલા અને અભવ્યથી અનંતગુણ પ્રદેશવાલા કર્મસ્કંધોને જીવ ગ્રહણ કરે છે.

૨૨૨. પ્રાગ્ ભાષાયા અઘ્ટસ્પર્શાઃ ।

ભાષા વર્ગણાથી પહેલાની ઔદારિકાદિ ચાર વર્ગણા આઠ સ્પર્શવાલી છે.

હવે કર્મગ્રહણ વાદ આઠે કર્મને કેટલો ભાગ આવે તે કહે છે—

વહેંચણ—

૨૨૩. યથાસ્થિતિ પ્રદેશાધિક્યં વેદ્યે વિશેષેણ ।

સ્થિતિ પ્રમાણે અર્થાત્ જેની સ્થિતિ ઓછી હોય તેને કર્મદલિક ભાગમાં ઓછાં આવે અને જેની સ્થિતિ વધુ હોય તેને વધુ ભાગ મળે.

વેદનીયકર્મને સહુથી વધુ ભાગ મળે.

હવે ઉત્તર પ્રકૃતિના ભાગ કહે છે—

૨૨૪. સ્વાનન્તશઃ સર્વઘાતિનામ્ ।

पोतानी मूलप्रकृतिने जे भाग प्राप्त थयो छे तेनो अनंतमो भाग सर्वघाति प्रकृतिने मले छे.

हवे गुणश्रेणि कहे छे—

२२५. सुदृग्देशसर्वविरतानन्तदर्शक्षपकोपशमकोपशान्त-
क्षपकक्षीणमोहसयोगाऽयोगा असङ्ख्यगुणनिजराः ।

सम्यग्दृष्टि, देशविरत, सर्वविरत, अनंतवियोजक, दर्शन-
मोहक्षपक, चारित्रमोहोपशमक, उपशांतमोह, क्षपक, क्षीण-
मोहः सयोगी अने अयोगी. आ जीवो अनुक्रमे असंख्यातगुण
निर्जराबाला होय छे.

हवे गुणस्थाननुं अंतर कहे छे—

२२६. गुणेष्वन्तर्मुहूर्त्तार्धपुद्गलौ पराऽपरमन्तरम् ।

गुणस्थानोमां जघन्य अंतर अंतर्मुहूर्त्त अने उत्कृष्ट अंतर
अर्धपुद्गलपरावर्त्त.

२२७. द्वितीये पल्थाऽसङ्ख्यांशो लघु ।

सास्वादनमां जघन्य अंतर पल्थोपमनो असंख्यातमो
भाग होय.

२२८. मिथ्यात्वे षट्षष्टिद्वयं गुरु ।

મિથ્યાત્વમાં ઉત્કૃષ્ટ અંતર ૧૩૨ સાગરોપમનું હોય

હવે પલ્યોપમનું સ્વરૂપ કહે છે—

૨૨૯. બાદરસૂક્ષ્મા ઉદ્ધારાઽદ્ધાક્ષેત્રપલ્યોપમા યોજનવૃત્તપ-
લ્યસપ્તાષ્ટકૃત્વોઽસંખ્યાંશવાલાગ્રોદ્ધારે સમયવર્ષ-
શતસ્પૃષ્ટાઽસ્પૃષ્ટસ્વપ્રદેશૈઃ ।

પલ્યોપમના ત્રણ ભેદ-ઉદ્ધાર, અદ્ધા અને ક્ષેત્ર. ૫ ત્રણના સૂક્ષ્મ અને બાદર ૫૫ છ ભેદ હોય. ચાર ગાઉ લાંબો પહોલો અને ઝૂંડો ગોળ પાલો યુગલિયાના માથાના વાલના ૧૬ સ્વંડના સાત વાર આઠ આઠ સ્વંડ કરીને ભરીએ. તેમાંથી સમયે સમયે ૧૧૧ સ્વંડ કાઢતાં પાલો ખાલી થાય ત્યારે ૧૬ બાદર ઉદ્ધાર પલ્યોપમ થાય. (આ કહેવા માત્ર છે પનું પ્રયોજન નથી)

હવે તે વાલના સ્વંડને સો સો વર્ષે કાઢતાં જ્યારે ખાલી થાય ત્યારે બાદર અદ્ધા પલ્યોપમ થાય. અને તે વાલના સ્વંડને સ્પૃષ્ટ જે આકાશપ્રદેશ તે સમયે સમયે ૧૧૧ અપહરતાં સ્પૃષ્ટ પ્રદેશને અપહરે ત્યારે બાદરક્ષેત્ર પલ્યોપમ થાય. આ ત્રણ બાદરપલ્યોપમનું પ્રયોજન નથી. હવે તે વાલના સ્વંડને અસંખ્યા-તસ્વંડ કરીને ભરીએ અને તેમાંથી સમયે સમયે ૧૧૧ સ્વંડ કાઢતાં જ્યારે ખાલી થાય ત્યારે સૂક્ષ્મ ઉદ્ધાર પલ્યોપમ થાય. અને સો સો વર્ષે કાઢતાં જ્યારે ખાલી થાય ત્યારે સૂક્ષ્મ અદ્ધા પલ્યોપમ થાય અને તે પાલાને વાલના સ્વંડ ફરસ્યા

અને અળફરચ્યા જે આકાશપ્રદેશ તે સમયે સમયે અપહાર કરતાં જ્યારે પાલાના સર્વપ્રદેશ અપહરીષ ત્યારે સૂક્ષ્મક્ષેત્ર-પલ્યોપમ થાય.

૨૩૦. કોટાકોટીદશકં સાગરોપમે ।

દશ કોડાકોડી પલ્યોપમનો એક સાગરોપમ થાય.

હવે પુદ્ગલપરાવર્તનું સ્વરૂપ કહે છે—

૨૩૧. ઔદારિકાદિસપ્તતદન્યતરસર્વાણુપરિણામલોક—

પ્રદેશકાલચક્રસમયાનુભાગબન્ધસ્થાનોત્ક્રમક્રમ—

મરણૈર્દ્રવ્યક્ષેત્રકાલભાવપુદ્ગલપરાવર્તાઃ સૂક્ષ્મવાદરાઃ ।

એક જીવ સર્વપરમાણુને જેટલા કાલે ઔદારિકાદિ સાત પળે પરિણમાવીને મૂકે તેટલા કાલે વાદરદ્રવ્યપુદ્ગલપરાવર્ત થાય. અને સાતમાંથી ઔદારિકાદિ કોઈ પણ એક શરીરપળે પરિણમાવીને જેટલે કાલે મૂકે તેટલા કાલે સૂક્ષ્મદ્રવ્યપુદ્ગલ-પરાવર્ત થાય. લોકાકાશના સર્વ પ્રદેશો ઉત્ક્રમ-જેમ તેમ (ક્રમ વગર) મરણ વડે જેટલે કાલે સ્પર્શ કરાય ત્યારે વાદર ક્ષેત્રપુદ્ગલપરાવર્ત અને ક્રમથી મરણ વડે જેટલે કાલે સ્પર્શ કરાય ત્યારે સૂક્ષ્મક્ષેત્રપુદ્ગલપરાવર્ત થાય. કાલચક્ર-ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણીના સમયો ક્રમ વગર મરણ વડે જેટલે કાલે સ્પર્શ કરાય ત્યારે વાદરકાલપુદ્ગલપરાવર્ત અને ક્રમ વડે સ્પર્શ કરાય ત્યારે સૂક્ષ્મકાલપુદ્ગલપરાવર્ત થાય. અનુભાગબંધ-રસ-બંધના સ્થાનો ક્રમ વગર મરણ વડે જેટલે કાલે સ્પર્શ કરાય

त्यारे बादरभावपुद्गलपरावर्तं अने क्रम वडे स्पर्श कराय त्यारे सूक्ष्मभावपुद्गलपरावर्तं थाय.

हवे प्रदेशबंधना भांगा कहे छे—

२३२. अक्लिष्टनिद्रदर्शनभयकुत्साद्वितीयतृतीयतुर्यकषाय-
विघ्नज्ञानघ्नानाममोहायुषामनुत्कृष्टश्चतुर्धा शेषे
द्विधा प्रदेशे ।

अक्लिष्ट निद्रदर्शन-निद्रानिद्रा, प्रचलाप्रचला अने स्त्या-
नर्द्धि ए त्रण क्लिष्टनिद्रा सिवाय बाकीनी दर्शनावरणीय
६, भय, दुगंछा बीजा-अप्रत्याख्यानीय ४, त्रीजा-प्रत्याख्यानीय
४, चोथा-संज्वलन ४ कषाय, अंतराय ५, अने ज्ञानावरणीय
५, ए त्रीस (३०) उत्तर प्रकृतिओने तेमज मोहनीय अने
आयुष्य वर्जने ६ मूल प्रकृतिनो अनुत्कृष्ट प्रदेशबंध चार
प्रकारे (सादि, अनादि, ध्रुव अने अध्रुव) जाणवो. शेष-बाकीना
त्रण प्रकारना प्रदेशबंधमां तेमज शेष सर्वप्रकृतिना सर्वप्रकारना
प्रदेशबंधमां वे भेदे (सादि अने अध्रुव) बंध होय.

हवे योगस्थान आदिनुं अल्पबहुत्व कहे छे—

२३३. योगप्रकृतिस्थितितदध्यवसायानुभागकर्मप्रदेशरसाः
श्रेण्यसंख्यांशासङ्ख्यघ्नचतुरनन्तगुणाः ।

श्रेणिना असंख्यातमा भागमां जेटला आकाशप्रदेश होय
तेटला योगस्थानो छे. तेथी प्रकृति भेदो, स्थिति भेदो,

स्थितिबंधना अर्धवस्थानो अने रसबंधना अर्धवस्थानो ए चार अनुक्रमे असंख्यातगुणा छे, तेथी कर्मप्रदेशो अनंतगुणा अने ते करतां रसना छेदो अनंतगुणा छे.

हवे श्रेणि, प्रतर अने घननुं स्वरूप कहे छे—

२३४. सप्तरज्ज्वेकैकप्रदेशतद्वर्गवर्गाः श्रेणिप्रतरघनाः ।

घनीकृत सात राज प्रमाण लोकनी लांबी एक प्रदेशनी श्रेणि ते सूची-श्रेणि अने तेनो वर्ग प्रतर अने तेनो वर्ग घन जाणवो. $२ \times २ = ४$, $४ \times ४ = १६$.

हवे उपशमश्रेणि कहे छे—

२३५. अनदर्शननपुंसकस्त्रीवेदहास्यादिषट्कपुंवेदाननन्तस-
दृग्द्विकैकान्तरितानामुपशमः ।

उपशमश्रेणि करनार प्रथम अन-अनंतानुबंधी चार कषायनो उपशम करे, ते पछी दर्शन-त्रण दर्शनमोहनीयनो, ते पछी नपुंसकवेदनो, ते पछी स्त्रीवेदनो ते पछी हास्यादि-षट्कनो, ते पछी अनन्त-अप्रत्याख्यानीय अने प्रत्याख्यानीय बब्बे क्रोधादिनो अने संज्वलनकषायनो आंतरे उपशम करे छे.

हवे क्षपकश्रेणि कहे छे—

२३६. अनमिध्यात्वमिश्रसम्यक्त्वत्र्यायुरेकविकलाक्षस्त्या-

नद्वित्रिकोद्योततिर्यङ्नरकस्थावरद्विकसाधारणातपा-
पट्कषायनपुंस्त्रीहास्यादिपुंसञ्ज्वलननिद्राद्वयविघ्नावरण-
क्षयः क्षपके ।

क्षपकश्रेणि करनार, प्रथम चार अनंतानुबधिकषायनो
क्षय करे. पछी मिथ्यात्वमोहनीय, मिश्रमोहनीय अने समकित-
मोहनीय ए त्रणनो अनुक्रमे क्षय करे, पछी त्रण आयुष्यनो
पछी एकेंद्रिय, विकलेंद्रिय, थिणद्वित्रिक, उद्योत नाम, तिर्यच-
द्विक, नरकद्विक, स्थावरद्विक, साधारणनाम अने भातपनाम
ए सोलनो क्षय करे पछी आठ कषायनो क्षय करे पछी
नपुंसकवेद अने ते पछी स्त्रीवेदनो क्षय करे, ते पछी हास्यादि-
पट्कनो ते पछी पुरुषवेदनो ते पछी संज्वलन चार कषायनो
अनुक्रमे, ते पछी बे निद्रानो ते पछी अंतराय ५, ज्ञानावरणीय
५ अने दर्शनावरणीय ४ ए १४ नो क्षय करे.

२३७. कार्याभ्यासादिकृतवैषम्यं वीर्यविघ्नघातजं वीर्यम् ।

कार्यनी निकटता आदि वडे क्युं छे जीवप्रदेशोनुं
विषमपणुं जेमां एवा वीर्यांतरायना नाशथी थनार योग ते
वीर्यं छे.

२३८. असङ्ख्यलोकसमं प्रदेशेऽपरम्परमपि ।

एकेक प्रदेशे वीर्यना अविभागो असंख्यात लोकाकाशना
प्रदेश प्रमाण होय छे.

२३९. अनन्ताऽसङ्ख्यसङ्ख्यगुणभागेषु सर्वजीवाऽसङ्ख्य-
लोकखांशोत्कृष्टसङ्ख्याः ।

अनंत गुण अने भागमां सर्वजीव, असंख्य गुण अने भागमां
असंख्यलोकाकाशना प्रदेशो अने संख्य गुण अने भागमां उत्कृष्ट
संख्या ग्रहण करवी.

२४०. बन्धनसङ्क्रमोद्वर्त्तनाऽपवर्त्तनोदीरणोपशमनानिधत्तनि-
काचनानि करणानि ।

बंधन, संक्रमण, उद्वर्त्तना, उदीरणा, उपशमना, निधत्त अने
निकाचन ए आठ करण छे.

२४१. बद्धबद्धमानानां बद्धमाने सङ्क्रमः ।

बंधाएली अने बंधाती प्रकृतिनो बंधातीमां संक्रम थाय.

२४२. यथाप्रवृत्तापूर्वानिवृत्तयः करणान्यात्मपरिणामाः ।

यथाप्रवृत्त अपूर्व अने अनिवृत्ति ए त्रण करण छे. करण
एटले आत्मानो परिणाम.



